

MOTO ULAO

Manukato ya Uzima au
Mateso ya Moto?

DEYAN DELCHEV & KEVIN MULLINS

Moto Ulao

Manukato ya Uzima au Mateso ya Moto?

Deyan Delchev

Kevin J. Mullins

Kimechapwa na

Mei 2020

Yaliyomo

Moto Ulishuka kutoka kwa Mungu.....	4
Neno na Kioo cha Asili	5
Uhusiano kati ya Mwanadamu na Dunia	6
Gharika hutumia Kanuni ileile	8
Kioo cha Sheria	11
Ufunuo wa Msalaba.....	14
Kufichwa kwa Uso wa Mungu.....	15
Hukumu	20
Kielelezo cha Kimungu cha Moto	25
Upendo wa Mungu—Manukato ya Uzima au Mateso ya Moto?	31
Tabia tukufu ya Mungu.....	37
Moto kutoka kwa Mungu?	43
Viwango vya Adhabu	49
Hitimisho	51

Moto Ulishuka kutoka kwa Mungu

Kwa watu wengi maelezo ya hukumu ya moto baada ya milenia ni uthibitisho wa mwisho usioweza kupingwa kwamba Mungu huwaua watu moja kwa moja:

Na hiyo miaka elfu itakapokwisha, Shetani atafunguliwa, atoke kifungoni mwake; naye atatoka kuwadanganya mataifa walio katika pembe nne za nchi, Gogu na Magogu, kuwakusanya kwa vita, ambao hesabu yao ni kama mchanga wa bahari. Wakapanda juu ya upana wa nchi, wakaizingira kambi ya watakatifu, na mji huo uliopendwa. **Moto ukashuka kutoka mbinguni**, ukawala. Na yule Ibilisi, mwenye kuwadanganya, akatupwa katika ziwa la moto na kiberiti, alimo yule mnyama na yule nabii wa uongo. Nao watateswa mchana na usiku hata milele na milele. *Ufunuo wa Yohana 20:7-10*

Usomaji wa juujuu wa Maandiko, pamoja na andiko gumu kama hilo, si tu kwamba ungeweza kumsukuma mtu kwa urahisi kwenye wazo la kwamba Mungu anaua, bali pia kwamba kuzimu itadumu milele, kwa sababu hapo awali katika Ufunuo tunapata kauli ifuatayo kuhusu tukio lile lile:

Na moshi wa maumivu yao hupanda juu hata milele na milele, wala hawana raha mchana wala usiku, hao wamsujuduo huyo mnyama na sanamu yake, na kila aipokeaye chapa ya jina lake. *Ufunuo wa Yohana 14:11*

Ni wakati tu maandiko yote juu ya somo fulani yanapokubaliana, ndipo tunaweza kuwa na uhakika kwamba nadharia yetu ni ya kweli. Mkanganyiko mkubwa zaidi katika tafsiri ambayo inamwonyesha Mungu kama mtekelezaji wa moja kwa moja wa waovu katika ziwa la moto ni maisha ya Yesu Kristo. Kristo alikuja kudhihirisha kikamilifu tabia ya Baba yake na tunapotazama maisha yake hapa duniani, tunaweza kujua Mungu alivyo:

Yesu akamwambia, Mimi nimekuwapo pamoja nanyi siku hizi zote, wewe usinijue, Filipo? **Aliyeniona mimi amemwona Baba;** basi wewe wasemaje, Utuonyeshe Baba? *Yohana 14:9*

Mimi nimekutukuza duniani, hali nimeimaliza kazi ile uliyonipa niifanye. Jina lako nimewadhihirishia watu wale ulionipa katika ulimwengu; walikuwa wako, ukanipa mimi, na neno lako wamelishika. *Yohana 17:4,6*

Kristo alipokuwa hapa duniani, hakuua mtu yeyote. Tukio lolote linaloelezewa katika Ufunuo 20, haliwezi kuwa katika kupingana na ufunuo ambao Mwana wa Mungu alitoa wa Baba Yake alipokuwa duniani. Tukiwa na hilo akilini tutachunguza mambo yanayochangia matukio katika Ufunuo 20:7-10, jinsi yanavyofafanuliwa kotekote katika Biblia.

Neno na Kioo cha Asili

Maandiko yanatuambia kwamba Mungu (1) aliumba ulimwengu kwa Neno Lake, (2) Anaendelea kuutegemeza kwa Neno hilohilo, na kwamba (3) Neno hili ni Mwanawe pekee:

Kwa neno la BWANA mbingu zilifanyika, Na jeshi lake lote kwa pumzi ya kinywa chake. Maana Yeye alisema, ikawa; Na Yeye aliamuru, ikasimama. *Zaburi 33:6,9*

Hapo mwanzo kulikuwako **Neno**, naye **Neno** alikuwako kwa Mungu, naye **Neno** alikuwa Mungu. Huyu mwanzo alikuwako kwa Mungu. Vyote vilifanyika **kwa huyo**; wala pasipo yeye hakikufanyika cho chote kilichofanyika. **Naye Neno alifanyika mwili, akakaa kwetu**; nasi tukauona utukufu wake, *utukufu kama wa Mwana pekee atokaye kwa Baba*; amejaa neema na kweli. *Yohana 1:1-3,14*

Ambaye (Kristo) ni mfano wa Mungu asiyeonekana, mzaliwa wa kwanza wa kila kiumbe; kwa kuwa **katika yeye vitu vyote viliumbwa**, vilivyo mbinguni na vilivyo juu ya nchi, vinavyoonekana na visivyoonekana; ikiwa ni viti vya enzi, au usultani, au enzi, au mamlaka: vitu vyote viliumbwa na yeye, na kwa ajili yake: Naye amekuwako kabla ya vitu vyote, na vitu vyote **hushikana katika yeye.** *Wakolosai 1:15-17*

Kwa kuwa vitu vyote “vinajumuisha” na Mwana wa Mungu, inamaanisha kwamba bila utendakazi wa mara kwa mara wa nguvu zake kungekuwa na machafuko kamili. Kila kitu ulimwenguni kinaimarishwa na nguvu za Mungu katika Neno Lake - Bwana wetu Yesu Kristo. Lakini kuna kitu kimoja ambacho kinaweza kutengua utaratibu unaodumishwa na mamlaka hii, na kitu hicho ni dhambi:

Akasema, (Kaini) umefanya nini? sauti ya damu ya ndugu yako inanililia kutoka katika ardhi. Basi sasa, umelaaniwa wewe katika ardhi, iliyofumbua kinywa chake ipokee damu ya ndugu yako kwa mkono wako; utakapoilima ardhi **haitakupa mazao yake tena**; utakuwa mtoro na mtu asiye na kikao duniani. *Mwanzo 4:10-12*

Dunia hii itafanywa tupu kabisa, na kuharibiwa kabisa; maana BWANA amenena neno hilo. Dunia inaomboleza, inazimia; ulimwengu unadhoofika, unazimia; watu wakuu wa dunia wanadhoofika. **Tena dunia imetiwa unajisi kwa watu wanaoikaa**; kwa maana wameziashi sheria, wameibadili amri, wamelivunja agano la milele. Ndiyo sababu **laana imeila dunia hii**, na hao wanaoikaa wameonekana kuwa na hatia, ndiyo sababu watu wanaoikaa dunia wameteketee, watu waliosalia wakawa wachache tu. *Isaya 24:3-6*

Uhusiano kati ya Mwanadamu na Dunia

Ona kwamba laana iliyotoka kwa Kaini kumuua kaka yake ilijumuisha asili isiyo hai. Sababu ya hii ilikuwa kwa sababu Adamu, kama kichwa (akiwa na mamlaka) ya uumbaji wa duniani, alikuwa katika uhusiano wa kiungu na asili:

Mungu akasema, Na tumfanye mtu kwa mfano wetu, kwa sura yetu; **wakatawale** samaki wa baharini, na ndege wa angani, na wanyama, na nchi yote pia, na kila chenye kutambaa kitambaacho juu ya nchi. Mungu akawabarikia, Mungu akawaambia, Zaeni, mkaongezeke, mkajaze nchi, na kuitiisha; **mkatawale** samaki wa baharini, na ndege wa angani, na kila kiumbe chenye uhai kiendacho juu ya nchi. *Mwanzo 1:26,28*

Baada ya Adamu kuanguka, dunia na vyote vilivyomo vilianza kuonyesha uasi wake dhidi ya Mungu. Hii inaelezea hali ya ukatili wa wanyama na uoto wa magugu wenye sumu:

Akamwambia Adamu, Kwa kuwa umeisikiliza sauti ya mke wako, ukala matunda ya mti ambao nalikuagiza, nikisema, Usiyale; **ardhi imelaaniwa kwa ajili yako**; kwa uchungu utakula mazao yake siku zote za maisha yako; **michongoma na miiba itakuzalia**, nawe utakula mboga za kondeni; *Mwanzo 3:17-18*

Katika muundo wa kiungu dunia na kila kitu kilicho juu yake ni kioo cha mwanadamu. Mungu alifanya hivyo ili mwanadamu aweze kutazama matukio katika asili na kutambua kwamba kuna jambo fulani lilikuwa baya katika uhusiano wake na Mungu na haki kutokana na dhambi. Machafuko katika asili yalikuwa ni dhahirisho la machafuko katika ufahamu wa mwanadamu, yaliyofanywa ili mwanadamu apate msaada wa kuona ili kumsaidia kutambua tatizo, na kisha kutubu (sawa na maumivu katika mwili wetu, tunapoumia tunajua kuna kitu hakiko sawa). Ikiwa mwanadamu angepatana na Mungu, Dunia pia ingeonyesha hivyo katika kutokeza matunda mazuri. Hii ndiyo sababu, wakati mataifa yaliyoizunguka Israeli yaliposisitiza kubaki katika ibada yao ya sanamu, yalipokea tafakari ifuatayo ya uasi wao wenyewe kutoka katika nchi waliyokuwa wakiishi:

Na **hiyo nchi imekuwa najisi**; kwa ajili ya hayo naipatiliza uovu wake juu yake, na **hiyo nchi yatapika wenyeji wake na kuwatoa. Ili kwamba hiyo nchi isiwatapike na ninyi pia, hapo mtakapoitia unajisi, kama ilivyoitapika hiyo taifa iliyotangulia mbele yenu.** *Mambo ya Walawi 18:25,28*

Ardhi pia inaonyesha kile kilichopandwa juu yake na adui wa Mungu:

Watumwa wa mwenye nyumba wakaenda wakamwambia, Bwana, **hukupanda mbegu njema katika konde lako? Limepata wapi basi magugu?** Akawaambia, Adui ndiye aliyetenda hivi. Watumwa wakamwambia, Basi, wataka twende tukayakusanye? *Mathayo 13:27-28*

Adui katika shamba la Bwana alikuwa Shetani, ambaye baada ya anguko la wazazi wetu wa kwanza alidai umiliki wa ulimwengu wetu:

Ilikuwa, siku moja ambayo hao wana wa Mungu walikwenda kujihudhuria mbele za BWANA, Shetani naye akaenda kati yao. BWANA akamwuliza Shetani, Umetoka wapi wewe? Ndipo Shetani akamjibu BWANA, na kusema, Natoka katika kuzunguka-zunguka duniani, na katika kutembea huku na huku humo. *Ayubu 1:6-7*

Akamwandisha juu, akamwonyesha milki zote za ulimwengu kwa dakika moja. Ibilisi akamwambia, **Nitakupa wewe enzi hii yote, na fahari yake, kwa kuwa imo mikononi mwangu**, nami humpa ye yote kama nipendavyo. Basi, wewe ukisujudu mbele yangu yote yatakuwa yako. *Luka 4:5-7*

Mimi (Yesu) sitasema nanyi mengi baadaye, kwa maana yujaja **mkuu wa ulimwengu huu (Shetani)**, wala hana kitu kwangu; *Yohana 14:30*

Kwa hiyo tangu siku za anguko la Adamu dunia inakisi tabia ya Adamu ya uasi kwa Mungu kupitia ushawishi wa bwana wake mpya, Shetani.

Gharika hutumia Kanuni ileile

Kama si neema ya Mungu kupitia Kristo, Shetani angaliangamiza raia wake wote. Shetani huwatumia watu pale tu wanapokuwa mawakala wa falsafa yake - dhambi. Hivyo wakati wa kabla ya gharika, alifurahia kwamba ubinadamu uliakisi tabia yake. Watu walijifunganisha sana na kujithibitisha wenyewe katika dhambi zao, hata hii ingesababisha kuondolewa kwa uwezo wa Mungu wa kutegemeza katika Kristo ulimwenguni kote:

BWANA akasema, Roho yangu haitashindana na mwanadamu milele, kwa kuwa yeye naye ni nyama; basi siku zake zitakuwa miaka mia na ishirini. *Mwanzo 6:3*

Watu kabla ya gharika walikuwa wakikataa mwaliko wa rehema ya Mungu kupitia kwa Nuhu na walikuwa wakikemea Roho ya kusihi ya Kristo. Mungu alitabiri kwamba, kwa mwendo huu wa kuingia ndani zaidi katika uovu, baada

ya miaka 120 watu watamsulubisha Kristo kabisa ndani yao na hivyo nguvu ya Mungu inayotegemeza ndani ya Kristo itaondolewa/kusulubiwa na dunia itaruhusiwa kudhihirisha kikamilifu tabia ya anguko lao:

Maana hufumba macho yao wasione neno hili ya kuwa zilikuwako mbingu tangu zamani, na nchi pia, **imefanyizwa kutoka katika maji**, na ndani ya maji, **kwa neno la Mungu**; kwa hayo dunia ile ya wakati ule iligharikishwa na maji, ikaangamia. Lakini mbingu za sasa na nchi zimewekwa akiba kwa moto, **kwa neno lilo hilo**, **zikelindwa hata siku ya hukumu, na ya kuangamia kwao wanadamu wasiomcha Mungu.** *2 Petro 3:5-7*

Watu kabla ya gharika hawakutambua kwamba nguvu ya Kristo ilikuwa ni ile ambayo ilishikilia mambo ya ulimwengu. Walifikiri kwamba michakato ya asili ilidumishwa na nguvu ya asili iliyomo katika maumbile yenyewe na kwa hiyo onyo la Nuhu kwa gharika inayokuja lilionekana kuwa lisilo na maana kwao. Hata hivyo, Maandiko yanatuambia kwamba nguvu inayotegemeza kila kitu ni Kristo - Neno lililo hai la Mungu. Hapa *Petro anaonyesha kwamba mchakato uleule ulioongoza kwenye gharika ya maji pia utasababisha gharika ya moto baada ya milenia, na kama ambavyo ile ya kwanza ilivyosababishwa na kusulubishwa kwa Neno lililo hai la Mungu, vivyo hivyo la pili litasababishwa mchakato ule ule.* Mioyo ya wanadamu ilikuwa migumu kabisa katika kukataa kabisa kusihi kwa Kristo; jibu lao la mwisho kwa Roho wake lilikuwa ni kupiga kelele ili kuua. Kufukuzwa (kutupiliwa mbali) kwa Roho wa Mungu kupitia dhambi za watu walioishi kabla ya gharika, ilikuwa sababu ya gharika hiyo:

Je! Utaibandama njia ya zamani Waliyoikanyaga watu waovu Ambao walinyakuliwa kabla ya wakati wao, **Msingi wao ulimwagika kama kijito cha maji**; Waliomwambia Mungu, **Tuondokee**; Tena, Huyo Mwenyezi aweza kutufanyia nini? *Ayubu 22:15-17*

Hili linadhihirika kwa kusoma kwa makini Mwanzo 6:

Mungu akamwambia Nuhu, Mwisho wa kila mwenye mwili umekuja mbele zangu; kwa sababu wameijaza dunia dhuluma, basi nitawaharibu pamoja na dunia. Ujifanyie safina ya mti wa mvinje;

fanya na vyumba ndani ya safina, ukaifunike ndani na nje kwa lami. *Mwanzo 6:13-14*

Ikiwa tutachunguza neno “haribu” katika Kiebrania kutoka kwenye *Concordance ya Strong*, tutaona kwamba inamaanisha:

H 7843: Mzizi mkuu; kuoza, yaani (kisababishi) uharibifu (kihalisia au kitamathali) -- kugonga, kutupwa, fisadi (... kitu), haribu, poteza, potea, kumwagika, mharibifu, kabisa, taka.

Neno hili limetumika katika aya za kumi na tatu tu:

Dunia nayo ilikuwa **imeharibika** [H7843] mbele za Mungu, na dunia ikajaa jeuri. (12) Na Mungu akaiona ardhi, na tazama, **imeharibika** [H7843]; kwa maana kila mwenye mwili ameharibu njia yake duniani. *Mwanzo 6:11-12*

Ikiwa tunatumia neno kuharibu, ambalo watafsiri walitumia kwa neno moja la Kiebrania kwenye Mwa 6:13, basi maandishi yatakuwa kama ifuatavyo:

Dunia **ikaharibika** mbele za Mungu, dunia ikajaa dhuluma. Mungu akaiona dunia, na tazama, **imeharibika**; maana kila mwenye mwili amejiharibia njia yake duniani. *Mwanzo 6:11-12*

Dunia yenyewe ilichafuliwa na ukosefu wa haki na jeuri ya wanadamu, na kwa hiyo Mungu akaona kwamba katika awamu yao ya mwisho dunia ingeonyesha uasi wa mwanadamu. Dunia haikutenda tofauti na wakazi wake wenye dhambi kwa kulipiza kisasi dhidi ya adui zake, kwani kwa kawaida “inawatapika wakazi wake” na kuwaangamiza (ona tena, Mambo ya Walawi 18:25-28).

Hii ndiyo sababu Yesu katika siku za maisha yake duniani aliwaambia makutano:

Na mtu akiyasikia maneno yangu, asiyashike, mimi **simhukumu**; maana sikuja ili niuhukumu ulimwengu, ila niuokoe ulimwengu. Yeye anikataaye mimi, asiyeyakubali maneno yangu, anaye amhukumuye; **neni hilo nililolinena ndilo litakalomhukumu siku ya mwisho**. *Yohana 12:47-48*

Hapa Yesu anajitenga na kazi ya hukumu inayofanya kazi katika Neno Lake ili kuonyesha kwamba Neno Lake, ambalo “hutegemeza vitu vyote” (Ebr 1:3), ni mwamuzi huru na asiye na upendeleo anayeakisi uovu wa wanadamu na kuwaadhibu wanapokataa kutubu. Kwa sababu hii, Kristo anaporudi mara ya pili Anawakilishwa kwa namna ifuatayo:

Nikaona mbingu zimefunguka, na tazama, farasi mweupe; na yeye aliyeketi juu yake aliitwa Mwaminifu na Kweli, na kwa haki **ahukumu na kufanya vita**. Macho yake yalikuwa kama mwali wa moto, na juu ya kichwa chake vilemba vingi; naye alikuwa na jina limeandikwa asilolijua mtu ila yeye mwenyewe. Naye amevikwa vazi lililochovywa katika damu, na **jina lake aitwa, Neno la Mungu**. Na majeshi yaliyo mbinguni wakamfuata, wamepanda farasi weupe, wamevaa kitani nzuri, nyeupe, safi. **Na upanga mkali hutoka kinywani mwake ili awapige mataifa kwa huo**, naye atawachunga kwa fimbo ya chuma, naye anakanyaga shinikizo la mvinyo ya ukali na ghadhabu ya Mungu Mwenyezi...
Ufunuo 19:11 -15

Kioo cha Sheria

Yesu anarudi kama mwakilishi wa tabia ya Baba yake. Kama Neno lililo hai la Mungu, Yeye hujumuisha kanuni za sheria ya Mungu ya upendo. Lakini upendo uo huo ufanyao kazi katika kuwaokoa wenye dhambi wote wanaotubu, wakati huohuo unageuka kuwa “harufu” au “manukato” mabaya kwa waovu.

Ila Mungu ashukuriwe, anayetushangiliza daima katika Kristo, na kuidhihirisha harufu ya kumjua yeye kila mahali kwa kazi yetu. Kwa maana sisi tu **manukato ya Kristo, mbele za Mungu, katika wao wanaokolewa, na katika wao wanaopotea; katika hao wa pili harufu ya mauti iletayo mauti**; katika hao wa kwanza harufu ya uzima iletayo uzima. Naye ni nani atoshaye kwa mambo hayo?
2 Wakorintho 2:14-16

Upendo uleule wa Mungu unaotoa uhai kwa ajili ya wenye haki ni wa kufisha kwa waovu. Upendo haubadilishi sifa zake; ni harufu sawa kwa tabaka mbili za watu, lakini athari yake inategemea ni aina gani ya mtu anayefunuliwa.

Utaratibu huu unafafanuliwa katika ukweli kwamba wakati waovu wanapomwona Mungu jinsi Yeye alivyo - upendo kamili usio na ubinafsi - kwa nuru ya uwepo huu dhambi zao hujionyesha wenyewe katika ukubwa wao halisi; kujidanganya kwao kunafagiliwa mbali na nuru safi ya ukweli, na hivyo matokeo ya mauti ya dhambi yanawashukia, yakithibitisha kwamba “mshahara wa dhambi ni mauti” (Rum 6:23). Ikiwa Mungu ndiye aliyekuwa chanzo cha kifo hicho, basi mstari ungelazimika kusema mshahara wa Mungu kwa dhambi ni mauti. Lakini Mungu si chanzo cha kifo. Kwa hiyo kwa kuruhusu dhambi kuwateketeza waovu, kifo chenyewe kinakoma kuwapo:

Mauti na Kuzimu zikatupwa katika lile ziwa la moto. Hii ndiyo mauti ya pili, yaani, hilo ziwa la moto. *Ufunuo wa Yohana 20:14*

Ikiwa Mungu ndiye mtekelezaji wa hukumu hii moja kwa moja basi kifo kingekuwa kisichoweza kufa ndani ya Mungu. Lakini twajua ya kuwa ndani ya Baba yetu wa mbinguni hamna giza lo lote;

Kila kutoa kuliko kwema, na kila kitolewacho kilicho kamili, hutoka juu, hushuka kwa Baba wa mianga; kwake hakuna kubadilika, wala kivuli cha kugeuka-geuka. *Yakobo 1:17*

Na hii ndiyo habari tuliyoisikia kwake, na kuihubiri kwenu, ya kwamba Mungu ni nuru, **wala giza lo lote hamna ndani yake.**
1 Yohana 1:5

Kwa nini ni vigumu sana kwa wanadamu kuelewa namna ambavyo uumbaji huitikia kwenye dhambi, kwa hiyo kutomwelewa Mungu kama mharibifu? Ni kwa sababu sisi wenyewe, bila nia ya Kristo, ni waharibifu wadogo, tuliofanywa kwa mfano wa baba yetu wa kimwili Shetani, ambaye ni Mharibifu (Yohana 8:44, Ufunuo 9:11). Tunaitazama sheria na mshika sheria na kujiona uso wetu kama kwenye kioo:

Maana mtu akiwa ni msikiaji wa neno, wala si mtendaji, huyo ni kama mtu ajiangaliaye uso wake wa asili katika kioo ... *Yakobo 1:23*

Kuhusu hali ya kuakisi ya sheria kuna mifano mingi iliyotolewa katika Maandiko. Yesu aliruhusu kuendelezwa kwa mchakato kama huo, wakati wanafunzi wake waliposhikilia ndani yao dhambi ya kitaifa ya kiubaguzi:

Yesu akaondoka huko, akaenda kando pande za Tiro na Sidoni. Na tazama, mwanamke Mkananayo wa mipaka ile akatokea, akampazia sauti akisema, Unirehemu, Bwana, Mwana wa Daudi; binti yangu amepagawa sana na pepo. **Wala yeye hakumjibu neno.** Nao wanafunzi wake wakamwendea, wakamwomba, wakisema, **Mwache aende zake; kwa maana anapiga kelele nyuma yetu.** Akajibu, akasema, **Sikutumwa ila kwa kondoo waliopotea wa nyumba ya Israeli.** Naye akaja akamsujudia, akisema Bwana, unisaidie. Akajibu, akasema, **Si vema kukitwaa chakula cha watoto na kuwatupia mbwa.** Akasema, Ndiyo, Bwana, lakini hata mbwa hula makombo yaangukayo mezani pa bwana zao. Ndipo Yesu akajibu, akamwambia, Mama, **imani yako ni kubwa;** na iwe kwako kama utakavyo. Akapona binti yake tangu saa ile. *Mathayo 15:21-28*

Katika hali hii, katika cheo chake kama Sheria iliyo hai ya Mungu/Neno la Mungu, Yesu aliakisi hali ya ubaguzi ya wanafunzi wake kwao ili aweze kuwasaidia kuona dhambi zao, na pia kupima imani ya yule mwanamke kutoka Sidoni ambaye alihitaji kushinda chuki yake mwenyewe dhidi ya masihi Myahudi. Tunaweza kuona jinsi katika kesi hii sheria haikuakisi tabia ya kweli ya Mungu, bali mawazo ya dhambi ya wanafunzi, kwa sababu wanafunzi walikuwa wakisikia na kutotenda sheria:

Lakini iweni watendaji wa neno, wala si wasikiaji tu, hali mkijidanganya nafsi zenu. **Kwa sababu mtu akiwa ni msikiaji wa neno tu, wala si mtendaji, mtu huyo ni kama mtu anayejiangalia uso wake katika kioo.** *Yakobo 1:22-23*

Mfano mwingine kama huo tunaweza kuupata katika mfano wa Yesu wa tajiri na Lazaro:

Ikawa yule maskini alikufa, akachukuliwa na malaika mpaka kifuni kwa Ibrahimu. Yule tajiri naye akafa, akazikwa. Basi, kule

kuzimu aliyainua macho yake, alipokuwa katika mateso, akamwona Ibrahimu kwa mbali, na Lazaro kifuani mwake. *Luka 16:22-23*

Katika mfano huu Kristo alikuwa akikutana na watu kwa misingi yao wenyewe. Wengi waliamini kosa la hali ya uwepo wa ufahamu kati ya kifo na ufufuo ambayo Maandiko yanakanusha: “Kwa maana walio hai wanajua ya kwamba watakufa; lakini wafu hawajui neno lo lote... *Mhubiri 9:5*.

Kwa kuwa kuzimu hakuwezi kukusifu; mauti haiwezi kukuadhimisha; Wale washukao shimoni hawawezi kuitarajia kweli yako. *Isaya 38:18*

Kwa hiyo, kwa sababu ya ukosefu wao wa ufahamu, Yesu alitunga mfano Wake ili kukazia kweli muhimu kupitia maoni yao ya awali kwa kuinua kioo. Kusudi la mchakato huu, ambapo sheria inaakisi mawazo ya mwenye dhambi, ni kumsaidia mwenye dhambi kuona hali yake iliyofunuliwa - utambuzi wa uhusiano wake wa kweli na Mungu - kumwongoza kwenye toba ili aweze kuwezesha kupokea neema ya Mungu iokoayo:

Lakini sheria iliingia ili kosa lile liwe kubwa sana; na dhambi ilipozidi, neema ilikuwa nyingi zaidi; *Warumi 5:20*

Hata hivyo, wenye dhambi wanapokataa kila fursa ambayo Mungu alikuwa amewapa na wakajihusisha kabisa na dhambi zao, basi kazi hiyo hiyo ya kuakisi sheria itaruhusu kuangamizwa kwao kwa dhambi zao:

Kwa kuwa walichukia maarifa, Wala hawakuchagua kumcha BWANA. Hawakukubali mashauri yangu, Wakayadharau maonyo yangu yote. **Kwa hiyo watakula matunda ya njia yao, Watashiba mashauri yao wenyewe.** *Mithali 1:29-31*

Ufunuo wa Msalaba

Msalabani inaonekana kwamba dhambi ni mauti kabisa. Mungu alisema hivi tangu mwanzo:

Walakini matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya usile, kwa maana siku utakapokula matunda ya mti huo utakufa hakika.
Mwanzo 2:17

Sababu iliyofanya Adamu na Hawa wasife mara moja ni kwa sababu Kristo alikuwa ameanza kufa badala yao akiwa “Mwana-Kondoo aliyechinjwa tangu kuwekwa msingi wa ulimwengu.” (Ufunuo 13:8). Kwa kweli, Kristo amekuwa akiteseka kifo kama cha msalaba tangu mwanzo wa dhambi:

Katika mateso yao yote yeye aliteswa, na malaika wa uso wake akawaokoa; kwa mapenzi yake, na huruma zake, aliwakomboa mwenyewe; **akawainua, akawachukua siku zote za kale.** *Isaya 63:9*

Adamu aliiikubali falsafa ya Shetani, na hiyo ilidhihirika kwa nje kwa kula tunda la mti wa ujuzi wa mema na mabaya. Kulingana na falsafa hii potofu, Mungu hakujali sana ustawi wa mwanadamu, na karama Zake zilikuwa njia tu ambayo Aliweka kila mtu katika ufalme Wake chini ya utiifu Wake:

Nyoka akamwambia mwanamke, Hakika hamtakufa, kwa maana Mungu anajua ya kwamba siku mtakayokula matunda ya mti huo, mtafumbuliwa macho, nanyi mtakuwa kama Mungu, mkijua mema na mabaya. *Mwanzo 3:4-5*

Kufichwa kwa Uso wa Mungu

Kwa mawazo haya Adamu na mke wake walianza kuamini kwamba si dhambi inayopelekea kwenye mauti bali ni kwamba Mungu anamuua mvunjaji wa sheria yake. Hii inaelezea majibu yao baada ya kuanguka kwao:

Kisha wakasikia sauti ya BWANA Mungu, akitembea bustanini wakati wa jua kupunga; **Adamu na mkewe wakajificha kati ya miti ya bustani, BWANA Mungu asiwaone.** *Mwanzo 3:8*

Mawazo haya yalikuwama sana katika akili za wazao wote wa Adamu. Sasa tunaweza kuelewa kwa urahisi zaidi kwa nini mwanadamu wa kawaida anaona katika kifo cha Kalvari kitendo cha moja kwa moja cha Mungu:

Hakika ameyachukua masikitiko yetu, Amejitiwika huzuni zetu;
Lakini tulimdhania ya kuwa amepigwa, Amepigwa na Mungu, na kuteswa. *Isaya 53:4*

Haikuwa Mungu bali ni dhambi iliyomuua Yesu msalabani, ikificha uso wa rehema wa Baba yake:

Mnamo saa tisa Yesu akalia kwa sauti kuu, “Eloi, Eloi, lama sabakthani?” yaani, Mungu wangu, Mungu wangu, mbona umeniacha? *Mathayo 27:46*

Hapa Yesu anazungumza kutoka kwenye maneno ya kwanza ya Zaburi 22, ambayo ilitabiri miaka 1000 kabla juu ya uzoefu Wake msalabani. Zaidi katika Zaburi hii tunaona ukweli wa kama Baba aliuficha uso Wake kutoka kwa Mwanawe:

Maana hakulidharau teso la mteswa, Wala hakuchukizwa nalo;
Wala hakumficha uso wake, Bali alipomlilia akamsikia. *Zaburi 22:24*

Baba alikuwa pale na aliteseka pamoja na Mwanawe, lakini Yesu hakuweza kuhisi hivyo kwa sababu hatia ya dhambi ya ulimwengu ilimzunguka katika giza.

Kwa maana yeye (Baba) alimfanya (Yesu) **kuwa dhambi** kwa ajili yetu, asiyejua dhambi; ili sisi tufanywe haki ya Mungu katika yeye. *2 Wakorintho 5:21*

Yeye mwenyewe alizichukua dhambi zetu **katika mwili wake** juu ya mti, tukiwa wafu kwa mambo ya dhambi, tuwe hai kwa mambo ya haki; na kwa kupigwa kwake mliponywa. *1 Petro 2:24*

Lakini tunamwona Yesu ... ili kwa neema ya Mungu **aonje mauti kwa ajili ya kila mtu.** *Waebrania 2:9*

Uso wa Mungu unaonekana kufichwa kutoka kwa Mwanawe mpendwa, kwa sababu wakati huo Kristo alikuwa Mchukua-dhambi:

lakini maovu yenu yamewafarikisha ninyi na Mungu wenu, na **dhambi zenu zimeuficha uso wake msiuone,** hata hataki kusikia. *Isaya 59:2*

Mungu hakuacha kumpenda Mwanawe. Mungu ni upendo na habadilishi utu wake wala tabia yake:

...kwa maana amesema, Sitakupungukia kabisa, wala sitakuacha kabisa. *Ebr 13:5*

Kwa kuwa BWANA ndiye mwema; **Rehema zake ni za milele**;
Na uaminifu wake vizazi na vizazi. *Zab 100:5*

Ni kutoka kwenye mtazamo wa mbeba-dhambi tu kwamba sifa za rehema za Baba yetu wa mbinguni hazionekani, kwa sababu falsafa ya dhambi inazificha kutoka kwake. Hali hii ya kutengwa na Mungu na kuachwa kwenye matokeo ya dhambi ni ghadhabu ya Mungu. Hii si aina yoyote ya mabadiliko ya tabia kwa upande wa Mungu, ambapo Yeye huacha kuonyesha rehema kwa sababu uvumilivu Wake umeisha. Hivi ndivyo mwenye dhambi anavyomwona Mungu. Tunaona jinsi Kaini anavyoelezea mawazo haya baada ya kumwua ndugu yake:

Kaini akamwambia BWANA, Adhabu yangu imenikulia kubwa, haichukuliki. *Mwanzo 4:13*

Maelezo ya pambazoni ya mtafsiri yanaonyesha jinsi Kiebrania kinatia ndani wazo kwamba Kaini alifikiri hatia yake haiwezi kusamehewa. Wazo hili pia limetafsiriwa katika Toleo la Kiamerika la Douay-Rheims 1899 pamoja na tafsiri ya Wycliffe:

Kaini akamwambia Bwana, Uovu wangu ni mkuu kuliko navyostahili kusamehewa. *Mwanzo 4:13 (DRA)*

Kaini akamwambia Bwana, Uovu wangu ni mwingi kuliko ninavyostahili kusamehewa; *Mwanzo 4:13 (Wycliffe)*

Adam Clarke anasema hivi katika ufafanuzi wake kuhusu Mwanzo 4:13:

Maneno ya awali yanaweza kutafsiriwa, “**Je, kosa langu ni kubwa sana kusamehewa?**” - maneno ambayo tunaweza kudhani aliyatamka karibu na giza la kukata tamaa. Kuna uwezekano mkubwa kwamba [neni la Kiebrania] avon humaanisha badala ya uhalifu kuliko adhabu; kwa maana hii limetumika katika Law 26:41; Mambo ya Walawi 26:43; 1 Sam 28:10; 2 Wafalme 7:9; na

[neni la Kiebrania] nasa humaanisha kuondoa au kusamehe.
Usumaji wa pambizo, kwa hivyo, unapaswa kupendelewa kuliko ule wa kwenye fungu.

Haya ni mawazo ya dhambi. Ni kwa udanganyifu huu kwamba dhambi inaua mtu kwa kutumia Sheria ya Mungu:

Nikaona ile amri iletayo uzima ya kuwa kwangu mimi ilileta mauti.

Kwa maana dhambi, kwa kupata nafasi kwa ile amri, **ilinidanganya, na kwa hiyo ikaniua.** *Warumi 7:10-11*

Je! Kiti cha udhalimu kishirikiane nawe, **Kitungacho madhara kwa njia ya sheria?** *Zaburi 94:20*

Uzito wote wa dhambi, pamoja na mawazo na ufahamu uliopotoka sana unaoambatana nayo, ulimkandamiza Yesu na kuiponda roho yake, na kuuficha uso wa Baba yake mpendwa:

Ee Mungu wangu, nalia mchana, lakini hunisikii; na wakati wa usiku, wala sinyamaziki... Lakini mimi ni funza, wala si mtu; aibu ya watu, na kudharauliwa na watu. Wote wanionao hunicheka kwa dharau¹: hunyoosha midomo, hutikisa kichwa wakisema, Alimtumaini BWANA kwamba atamponya; Na amwokoe sasa, maana apendezwa naye.² Nimemwagika kama maji, na mifupa yangu yote imekatika; moyo wangu ni kama nta; umeyeyuka katikati ya matumbo yangu. Nguvu zangu zimekauka kama kigae; na ulimi wangu umeshikamana na taya zangu³; nawe umenileta katika mavumbi ya mauti. Kwa maana mbwa wamenizunguka, Kusanyiko la waovu wamenizingira, wamenichoma mikono na miguu, na nguo zangu wanazigawanya, na vazi langu wanalipigia kura⁴. *Zaburi 22:2, 6-8, 14-16, 18*

---

¹ Tazama Math 27:28-31

² Tazama Math 27:43

³ Tazama Yoh 19:28

⁴ Tazama Math 27:35

Haikuwa mpaka hili lilipotokea ndipo ilipodhihirika kwamba tunda la dhambi ni “hakika utakufa” (Mwa 2:17). Hakuna mtu ambaye amewahi kuanguka katika giza kamili la kifo cha mwisho kilichosababishwa na dhambi kabla ya Yesu kufanya hivyo, na hakuna mtu ambaye ameingia tangu Yesu afe. Kwa watu wanaokataa dhabihu yake, wataelewa hisia ambayo Yesu alihisi mwishoni mwa miaka 1000 kwenye ufufuo wa pili.

Hakuna mtu aliyewahi kufa kifo kama kile ambacho Yesu alikufa, na kwa hiyo Maandiko yanamwita “mzaliwa wa kwanza wa wafu” au “mzaliwa wa kwanza kutoka kwa wafu,” licha ya ukweli kwamba Yeye hakuwa wa kwanza kufufuliwa kutoka kaburini:

Na kutoka kwa Yesu Kristo, shahidi aliye mwaminifu, **mzaliwa wa kwanza wa waliokufa...** *Ufunuo 1:5*

Naye ndiye kichwa cha mwili, yaani, cha kanisa; naye ni mwanzo, ni **mzaliwa wa kwanza katika wafu**, ili kwamba awe mtangulizi katika yote. *Wakolosai 1:18*

Maandiko yanaonyesha kwamba Mungu haheسابu kuwa kifo kamili ambacho watu wote wa historia ya wanadamu wamekufa - ni kulala tu bila fahamu:

Tena, wengi wa hao **walalao katika mavumbi** ya nchi wataamka, **wengine** wapate uzima wa milele, **wengine** aibu na kudharauliwa milele. *Danieli 12:2*

Hata wasio wenye haki wanaonyeshwa kuwa wamelala, kwa sababu hiki sio kifo cha mwisho. Maneno ya Yesu kuhusu wenye haki wanaolala ni yenye nguvu zaidi:

Tena kwa habari ya kiyama ya watu, hamjalisoma neno lililonenwa na Mungu, akisema, Mimi ni Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo? **Mungu si Mungu wa wafu, bali wa walio hai.** *Mathayo 22:31-32*

Yesu akamwambia, Mimi ndimi huo ufufuo, na uzima. Yeye aniaminiye mimi, ajapokufa, atakuwa anaishi; **naye kila aishiye na kuniamini hatakufa kabisa hata milele.** Je! Unayasadiki hayo? *Yohana 11:25-26*

Hukumu

Baba yetu mwenye upendo alimtoa Mwanawe wa thamani kwa kifo ambacho kinatokana na dhambi zetu - kifo ambacho Mwanawe hangefufuka kamwe, kama Angetenda dhambi moja. Alifanya hivyo ili tutendewe jinsi ambavyo Mwana wake anavyostahili, na hiyo ni kuishi milele. Hata hivyo, kwa sababu Mungu hamlazimishi mtu yeyote kukubali kifo mbadala cha Mwanawe, kutakuwa na mauti ya pili:

Kisha nikaona **kiti cha enzi, kikubwa, cheupe, na yeye aketiye juu yake**; ambaye nchi na mbingu zikakimbia uso wake, na mahali pao hapakuonekana. **Nikawaona wafu**, wakubwa kwa wadogo, wamesimama mbele ya hicho kiti cha enzi; na vitabu vikafunguliwa; na kitabu kingine kikafunguliwa, ambacho ni cha uzima; na hao **wafu** wakahukumiwa katika mambo hayo yaliyoandikwa katika vile vitabu, sawasawa na matendo yao. Bahari ikawatoa wafu waliokuwamo ndani yake; na Mauti na Kuzimu zikawatoa wafu waliokuwamo ndani yake. **Wakahukumiwa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake. Mauti na Kuzimu zikakupwa katika lile ziwa la moto. Hii ndiyo mauti ya pili, yaani, hilo ziwa la moto.** Na iwapo mtu ye yote hakuonekana ameandikwa katika kitabu cha uzima, alitupwa katika lile ziwa la moto. *Ufunuo wa Yohana 20:11-15*

Andiko hili linapatikana baada tu ya maelezo ya moto unaoteketeza waovu, ambayo ndiyo mada ya somo letu. Inaonekana kama maelezo ya aya hizo, kwa sababu inarudia tukio kwa njia nyingine. Inaonyesha kwamba hukumu inatokana na udhahirisho wa tabia ya Yule anayeketi kwenye kile kiti kikubwa cha enzi cheupe. Pia ni muhimu kutambua kwamba wale wanaopokea hukumu wanaitwa wafu (hata baada ya kufufuliwa), na hii ni hivyo kwa sababu “wamekufa kwa sababu ya makosa na dhambi” (Efe 2:1, 2, 5). Kwa hiyo hukumu yao ni udhahirisho tu wa yale ambayo tayari yametokea kiroho kwao. Mauti na kuzimu pia hutupwa katika ziwa la moto, ambayo ina maana kwamba hukumu haikuweza kutekelezwa moja kwa moja na Mungu, vinginevyo katika nafsi yake kifo kingekuwa kisichoweza kufa badala ya kutupwa katika ziwa la moto. Mwishowe, hukumu juu ya watu hawa ni matokeo ya kukataa kwao

kupokea kifo mbadala cha Kristo kwa niaba yao. Ina maana kwamba kifo cha Kristo msalabani kinafanana sana na kifo cha watu hawa, kwa sababu wanakufa wakiteketezwa na dhambi zao:

Naye (kuhani) atamchukua huyo ng'ombe **nje ya marago** na **kumteketeza** kama alivyomteketeza ng'ombe wa kwanza; **ni sadaka ya dhambi** kwa ajili ya mkutano. *Mambo ya Walawi 4:21*

Maana wanyama wale ambao damu yao huletwa ndani ya patakatifu na kuhani mkuu kwa ajili ya dhambi, viwiliwili vyao **huteketezwa nje ya kambi**. Kwa ajili hii Yesu naye, ili awatakase watu kwa damu yake mwenyewe, aliteswa **nje ya lango**. *Waebrania 13:11-12*

Nje ya kambi inamaanisha mahali ambapo mchukua dhambi hawezi kuuona uso wa rehema wa Baba yetu:

Siku zote ambazo **pigo** li ndani yake, yeye **atakuwa mwenye unajisi; yeye yu najisi**; atakaa peke yake; makazi yake yatakuwa **nje ya marago**. *Mambo ya Walawi 13:46*

Mtoe huyo aliyeapiza nje ya marago; na wale wote waliomsikia na waweke mikono yao kichwani mwake, kisha mkutano wote na wamwue kwa kumpiga kwa mawe. *Mambo ya Walawi 24:14*

Yesu anazungumza kuhusu mahali hapa kwa namna ifuatayo:

Bwana wake akaghadhibika, **akampeleka kwa watesaji**, hata atakapoilipa deni ile yote. **Ndivyo na Baba yangu wa mbinguni atakavyowatenda ninyi**, msiposamehe kwa mioyo yenu kila mtu ndugu yake. *Mathayo 18:34-35*

Na kuwatupa katika tanuru ya moto, ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno. *Mathayo 13:42*

Mfalme **akawaambia watumishi, Mfungeni mikono na miguu**, mchukueni mkamtupe katika giza la nje; ndiko kutakuwako kilio na kusaga meno. *Mathayo 22:13*

Giza la kiroho ni ile hali ambayo wenye dhambi wanakuwa kitu kimoja na falsafa ya dhambi kiasi kwamba hawawezi tena kuiona na kuitazama nuru kutoka kwenye tabia ya Mungu. Katika kila kisa ambapo Yesu anazungumza kuhusu mahali/hali hii, hukumu inapatanishwa kupitia mtu mwingine: “watesaji” au “watumishi”, “watawafunga” na “kuwatupa”, ambayo inathibitisha wazo kwamba Mungu si mtekelezaji wa moja kwa moja wa hukumu ya kifo; hii inafanywa na dhambi zao wenyewe mbele ya uso wa uwepo wake mtukufu na wa upendo:

Uovu utamwua asiye haki, Nao wamchukiao mwenye haki watahukumiwa. *Zaburi 34:21*

Haki yake mtu mkamilifu itamwongoza njia yake; Bali **mtu mwovu ataanguka kwa uovu wake**. Haki yao wenye haki itawaokoa; Bali **wafanyao fitina watanaswa kwa hila yao wenyewe**. *Mithali 11:5-6*

Hakika yeye (mwovu) ana utungu wa dhulma, na amechukua mimba ya madhara na akazaa uwongo. Alifanya shimo, na kulichimba, **na ameanguka kwenye shimo alilolichimba**. **Ovu wake utamrudia juu ya kichwa chake mwenyewe**, na udhalimu wake utashuka **juu ya ungo (kichwa) wake**. *Zaburi 7:14-16*

Mataifa wamezama katika shimo **walilolifanya**; Kwa wavu waliouficha imenaswa miguu yao. BWANA amejidhihirisha na kutekeleza hukumu; **Amemnasa mdhalimu kwa kazi ya mikono yake**. *Zaburi 9:15-16*

Msidanganyike, Mungu hadhihakiwi; kwa kuwa cho chote apandacho mtu, ndicho atakachovuna. **Maana yeye apandaye kwa mwili wake, katika mwili wake atavuna uharibifu**; bali yeye apandaye kwa Roho, katika Roho atavuna uzima wa milele. *Wagalatia 6:7-8*

Katika nuru ya msalaba tunaweza kuelewa kwamba ghadhabu ya Mungu ni tofauti sana na watu wengi wanavyofikiri:

Maana mawazo yangu si mawazo yenu, wala njia zenu si njia zangu, asema BWANA. *Isaya 55:8*

Kwa maana ghadhabu ya mwanadamu haitendi haki ya Mungu.
Yakobo 1:20

Hapa kuna ufafanuzi mmoja wa kibiblia wa hasira ya Mungu:

Akawauliza, Ni halali siku ya sabato kutenda mema, au kutenda mabaya? Kuponya roho au kuiua? Wakanyamaza. **Akawakazia macho pande zote kwa hasira, akiona huzuni kwa ajili ya ugumu wa mioyo yao**, akamwambia yule mtu, Nyosha mkono wako. Naye akaunyosha; mkono wake ukawa mzima tena. *Marko 3:4-5*

Hasira ya Yesu inatokana na kuhuzunika Kwake kwa sababu ya ugumu wa mioyo ya wanadamu. Haikuwa hasira ambayo ingemfanya kuwaangamiza watu, kwani hiyo ingevunja Amri ya 6 na kwenda kinyume na tabia yake. Hasira yake ilikuwa huzuni inayokuja kutokana na ukweli kwamba watoto Wake waliruhusu dhambi iwatenganishe na Yeye na hivyo kuwanyima baraka zake - hatimaye kusababisha kifo chao, huku wakijitenga wenyewe kutoka kwenye chanzo cha uzima. Tendo lililofuata la Yesu halikuwa mauaji, bali uponyaji wa rehema wa mtu mwenye mkono uliopooza.

Kwa hiyo fumbo la msalaba linatufunulia nini kuhusu jinsi waovu watakavyokufa baada ya milenia? Kitu kilichomuua Kristo haikuwa mateso yake ya kimwili kutokana na misumari na kupigwa. Uchungu wa nafsi yake uliotokana na hatia ya ulimwengu ulikuwa mkubwa zaidi kuliko maumivu yake ya kimwili:

Hakika **ameyachukua masikitiko yetu, Amejitwika huzuni zetu**; Lakini tulimdhania ya kuwa amepigwa, Amepigwa na Mungu, na kuteswa. Sisi sote kama kondoo tumepotea; Kila mmoja wetu amegeukia njia yake mwenyewe; Na BWANA **ameweka juu yake Maovu yetu sisi sote**. Alionewa, lakini alinyenyekea, Wala hakufunua kinywa chake; Kama mwana-kondoo apelekwaye machinjoni, Na kama vile kondoo anyamazavyo Mbele yao wakatao manyoya yake; Naam, hakufunua kinywa chake. *Isaya 53:4,6,7*

(Yesu) Akamchukua Petro na wale wana wawili wa Zebedayo, akaanza kuhuzunika na kusononeka. Ndipo akawaambia, **Roho**

yangu ina huzuni nyingi kiasi cha kufa; kaeni hapa, mkeshe pamoja nami. *Mathayo 26:37, 38*

Kifo cha waovu kitafanana sana:

Maana wamefanya **moyo wao kuwa tayari kama tanuu,** wakati waoteapo; hasira yao hulala usiku kucha; asubuhi **yawaka kama moto utoao miali.** *Hosea 7:6*

Tena, kutakuwa na ishara katika jua, na mwezi, na nyota; na katika nchi dhiki ya mataifa wakishangaa kwa uvumi wa bahari na msukosuko wake; **watu wakivunjika mioyo kwa hofu,** na kwa kutazamia mambo yatakayoupata ulimwengu. Kwa kuwa nguvu za mbinguni zitatikisika. *Luka 21:25-26*

Tunajua pia mateso ya kimwili ya Kristo yaliong'ozwa na Shetani na si Mungu kwa ukweli kwamba ni Shetani aliyeingia ndani ya moyo wa Yuda ili kumsaliti Kristo. (*Luka 22:3-4; Yohana 13:21-27*). Ni Shetani ambaye "ana nguvu za mauti" (*Waebrania2:14, ISV*); kwani yeye ndiye mwanzilishi wake.

Kwa kweli, katika suala la wao kuuawa kwa dhambi zao mbele ya nuru ya sheria takatifu ya Mungu, kifo chao kinafanana kabisa na kile cha Kristo, ambaye alikuwa wa kwanza kufa kwa aina hii ya kifo ili kwamba mtu yeyote asingehitaji kufa kwa hicho. - hakuna siri tena, matokeo ya dhambi yalikuwepo kwa wote kuona. Tofauti pekee kati ya kifo cha Kristo na wale wa waovu ni kwamba Kristo anaweza kushikilia kwa imani rehema ya Baba yake, akiamini Zaburi 16:10-11, na kwa hiyo dhambi haimtenganishi na Baba yake:

Kwa maana hutaiacha roho yangu katika kuzimu; Wala hutamtoa Mtakatifu wako aone uharibifu. Umenijuvisha njia za uzima; Utanijaza furaha kwa uso wako. *Matendo ya Mitume 2:27-28*

Ni imani hii katika rehema ya Mungu, wakati dhambi zetu zote zinatubeba na tuko gizani, ambayo Yesu anatutolea. Hapa ndipo Yesu aliposhinda ugumu wa moyo wa ulimwengu. Mtenda dhambi, kwa upande mwingine, anaamini kwamba utengano umekamilika na kwamba Mungu ataiacha nafsi yake kuzimu.

Kielelezo cha Kimungu cha Moto

Mateso ya kimwili na kiroho ya Yesu yanafuata kielelezo cha kimungu cha chanzo na njia:

Ili mioyo yao ifarijiwe, wakiunganishwa katika upendo, na wapate utajiri wote wa utimilifu wa ufahamu, hata wapate kujua siri ya Mungu, **na ya Baba (chanzo), na ya Kristo (Njia); Ambaye ndani yake yeye hazina zote za hekima na maarifa zimesitirika.**

Wakolosai 2:2, 3

Lakini kwetu sisi Mungu ni mmoja tu, aliye Baba (chanzo), ambaye vitu vyote vimetoka kwake, nasi tunaishi kwake; **na Bwana mmoja Yesu Kristo (Njia), ambaye kwake vitu vyote vimekuwapo, na sisi kwa yeye.** *1 Wakorintho 8:6*

Mungu (chanzo), ambaye alisema zamani na baba zetu katika manabii kwa sehemu nyingi na kwa njia nyingi, mwisho wa siku hizi amesema na sisi katika Mwana (Njia), ambaye amemweka kuwa mrithi wa yote, ambaye kwa yeye pia aliumba ulimwengu; **Ambaye (Yesu) akiwa ni mng'ao wa utukufu wake (Mungu) na chapa ya nafsi yake...** *Waebrania 1:1-3*

Mungu asiyeonekana alidhihirishwa kupitia Mwanawe - Bwana wetu Yesu Kristo. Kama aliyezaliwa na Mungu, Kristo anadhihirisha na kuinua utukufu wa Baba yake. Kupitia muundo huu wa uhusiano tunaweza kuelewa vizuri zaidi uhusiano kati ya mateso ya Kristo ya kimwili (yanayoonekana) na ya kiroho (yasiyoonekana) msalabani. Hitimisho kutoka kwenye mpangilio huu ni kwamba chanzo cha mateso ya Kristo kilikuwa dhambi badala ya mateso Yake ya kimwili. Kristo alikufa kutokana na hatia ya dhambi iliyoiponda nafsi yake, si kwa kusulubishwa kwake kwa mwili msalabani. Ndiyo maana Pilato alishangaa Alikufa haraka sana, kwani kimwili ingechukua muda mrefu zaidi (ona Marko 15:44); wahalifu wawili waliokuwa karibu na Yesu walikuwa bado hai wakati Yesu alipokufa na walihitaji kuvunjwa miguu ili kufa haraka (Yohana 19:31-33).

Mateso ya kimwili yalikuwa tu onyesho la uchungu wa nafsi Yake. Hivyo kwa wale wanaokufa katika kifo cha pili, chanzo cha mateso ni ya kiroho -

kuteketezwa kwa moto kwa dhambi zao mbele ya uso wa Baba yao mwenye upendo na Mwanawe. Kwa hiyo mateso ya kiroho huja kupitia hisia ya hatia na mateso ya kimwili ni dhahirisho la hasira ya kishetani.

Tunaona hili pia likionyeshwa katika dhambi za Agano la Kale. Mwenye dhambi alimwua mnyama huyo kisha akateketezwa kwa moto kwenye madhabahu. Kwa ishara hii ilionyeshwa kwamba chanzo cha mateso na kifo sio moto wa mwili ulioteketeza dhambi, lakini uzoefu wa hatia ya dhambi. Kupitia maungamo ya dhambi juu ya dhambi isiyoye na hatia na kuuwa kwa mkono, mwenye dhambi anapaswa kutambua kwamba dhambi yake ndiyo iliyomuua Kristo. Tunajua pia kwamba Mungu alimwambia Eliya kwamba hakuwa ndani ya moto:

Akasea, Toka, usimame mlimani mbele za BWANA. Na tazama, BWANA akapita; upepo mwingi wa nguvu ukaipasua milima, ukaivunja-vunja miamba mbele za BWANA; lakini BWANA hakuwamo katika upepo ule; na baada ya upepo, tetemeko la nchi; lakini BWANA hakuwamo katika lile tetemeko la nchi; na baada ya tetemeko la nchi kukawa na **moto; lakini BWANA hakuwamo katika moto ule**; na baada ya moto sauti ndogo, ya utulivu.
1 Wafalme 19:11-12

Lakini Waisraeli walipofika Sinai waliuona utukufu wa BWANA kama moto ulao;

Na kuonekana kwake ule utukufu wa BWANA **kulikuwa kama moto uteketezao**, juu ya mlima **machoni pa wana wa Israeli**.
Kutoka 24:17

Mtazamo wao wa uwongo juu ya Mungu uliwadanganya, na kudanganywa kwa mtazamo huu wa uwongo kulitia hofu mioyoni mwao na hatimaye kuwaa jangwani (Hesabu 14:20-29). Hivyo moto ulao ni jibu kwa mtazamo wa mwenye dhambi juu ya hukumu. Mungu hayumo ndani ya moto, lakini uwepo wa Mungu husababisha hasira ndani ya mwenye dhambi kudhihirika kama moto. Dhambi huchukua nafasi kwa amri na kumwua mwenye dhambi.

Kwa maana mimi nalikuwa hai hapo kwanza bila sheria; **Na ile amri ambayo ilikuwa imekusudiwa kuleta uzima, niliiona**

inaleta kifo. Kwa maana dhambi, kwa kupata nafasi kwa amri, ilinidanganya, na kwa hiyo ikaniua. *Warumi 7:11*

Msalabani Kristo alikufa kwa upanga wa Neno ulioakisi hatia ya dhambi za ulimwengu wote, ambazo Yesu alibeba juu yake mwenyewe.

Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, **tena lachoma hata kuzigawanya nafsi na roho**, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake; **tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo.** *Waebrania 4:12*

Na mtu akiyasikia maneno yangu, asiyashike, **mimi simhukumu**; maana sikuja ili niuhukumu ulimwengu, ila niuokoe ulimwengu. Yeye anikataaye mimi, asiyeyakubali maneno yangu, anaye amhukumuye; **neni hilo nililolineni ndilo litakalomhukumu siku ya mwisho.** *Yohana 12:47-48*

Vivyo hivyo waovu baada ya milenia huangamia kutokana na mateso ya roho katika utambuzi kamili wa asili ya dhambi zao mbele ya uso wa tabia ya ajabu ya Mungu, na kuteketeza miili yao katika moto wa kimwili ni maonyesho ya nje ya hili. Hatia ya ndani na moto katika nafsi utadhihirika katika moto halisi. Hii inatufundisha muundo wa kiungu. Inathibitisha ukweli kwamba chanzo cha moja kwa moja cha moto wa kimwili si Mungu bali ni itikio la hatia kwa tabia ya upendo ya Mungu.

Kusudi la Neno la Mungu kuwasilisha hukumu za Mungu kwa waovu kwa njia ambayo inaruhusu mtu wa kimwili kumwona Mungu kama muuaji ni kufichua mawazo yetu ya dhambi kuhusu Baba yetu na kutuongoza kwenye toba.

Mwishoni mwa ile miaka elfu moja, Kristo anashuka katika ukuu wa kutisha kuwaita waovu wafu kutoka makaburini mwao (Ufunuo 20:5) “kwenye ufufuo wa hukumu.” (Yohana 5:29). Waovu walipoingia makaburini mwao, ndivyo wanavyotoka wakiwa na uadui uleule kwa Kristo na roho ile ile ya uasi. Tunajua kwamba wakati ujao tunapomwona Kristo “atakuja katika utukufu wa Baba yake pamoja na malaika zake; ndipo atakapomlipa kila mtu kwa kadiri ya matendo yake.” (Mathayo 16:27). Hapo mwanzo waovu huona tu mwonekano

wa nje wa utukufu huu, na hii inawafanya watambue haki ya Mungu kwa njia sawa na Waisraeli walivyokiri utukufu wa Mungu kwenye Mlima Sinai. Utukufu huu huondoa maneno ya midomo yao, ambayo hawatawahi kuyatamka katika hali zingine:

Kwa kuwa imeandikwa, Kama niishivyo, anena Bwana, kila goti litapigwa mbele zangu; Na kila ulimi utamkiri Mungu. *Warumi 14:11*

Ingawa hii sio toba. Rehema ilikoma kuwaombea si kwa sababu Mungu hawezi au hayuko tayari kuwasamehe, bali kwa sababu walipendelea dhambi zao mara kwa mara badala ya Mungu hadi wakashindwa kupata toba ya kweli. Kama wangepewa rehema ya pili ingeshughulikiwa kama ilivyokuwa ya kwanza katika kukwepa sheria ya Mungu, pamoja na Sheria zake na Hukumu zake, na uasi wa kusisimua dhidi yake.

Katika Ufunuo 20:7-9 Shetani anawashawishi waovu kuvamia jiji la dhahabu-Yerusalemu Mpya, ambamo waliokombolewa waanaishi, anawashawishi na roho yake ya chuki dhidi ya Kristo. Wanajeshi wasiohesabika wa jeshi hilo wanajiandaa wenyewe kuupindua mji, bila kujarisha malango yaliyo wazi. Tabia yao inatoa ushahidi wa kutosha kwamba hawataweza kutubu.

Ni kwa maisha ya uasi ambapo Shetani na wote wanaoungana naye wanajiweka mbali sana na Mungu na tabia Yake ya kweli kwamba uwepo Wake hasa kwao ni moto ulao. Kama vile Paulo, akinukuu Kumb 4:24, alivyoandika: “Kwa maana Mungu wetu ni moto ulao.” (Waebrania 12:29). Ni utukufu wake aliye upendo utakaowaangamiza. Lakini utukufu wa Mungu ni nini?

Na (Musa) akasema: Nakuomba unionyeshe utukufu wako. Naye (Mungu) akasema, Nitapitisha **wema** wangu wote mbele yako, nami nitalitangaza jina (tabia) la BWANA mbele yako; nami nitamfadhili yeye nitakayemfadhili, na **kumrehemu** nitakayemrehemu. *Kutoka 33:18*

BWANA akashuka katika lile wingu, akasimama pamoja naye huko, akalitangaza jina (tabia) la BWANA. Bwana akapita mbele yake, akatangaza, Bwana, Bwana, Mungu mwingi wa **huruma, na**

neema, si mwepesi wa hasira, mwingi wa fadhili na kweli,

Kutoka 34:5-6

Utukufu wa Mungu ni tabia yake ya upendo. Ni asili ya Mungu ya upendo mkamilifu, wema wake, ndio huwateketeza waovu. Udhihirisho wa tabia takatifu na ya huruma ya Mungu hudhihirisha asili halisi ya dhambi na kufichua kikamilifu tabia yake ya uharibifu: Soma, Warumi 12:19, 20:

Wapenzi, msijilipize kisasi, bali ipisheni ghadhabu; mimi nitalipa, asema Bwana. Adui yako akiwa na njaa, mpe chakula; akiwa na kiu, mnyweshe; maana kwa kufanya hivyo **utampalia makaa ya moto juu ya kichwa chake.**

Je, tunaisomaje sentensi hii? Je, Mungu hapa anatufundisha tusi watendee maovu adui zetu kwa sababu kwa kuyafanya tunamwondolea fursa ya kuyatenda? Ikiwa kitu tunachofanya ni kiovu, na Mungu anafanya vivyo hivyo, je, jambo hilo ovu huwa jema ghafla? Usomaji kama huo huakisi fikira zetu za kibinadamu. “Njia za Mungu ni za juu kuliko njia zetu.” (Isa 55:8, 9) Je, kisasi cha Mungu na ghadhabu Yake vitadhihirishwa kwa njia ambayo ni tofauti na shauri ambalo tumepewa tufuate katika hali kama hizo—kuwatendea mema wale wanaotutendea vibaya? Ikiwa hii ilikuwa hivyo, basi Mungu anataka kutoka kwetu mambo ambayo Yeye mwenyewe hafanyi. Ni lazima tudhibiti hasira zetu, lakini Mungu anaruhusiwa kuachilia hasira yake anapopenda? Yesu anatuambia kwamba Mungu anahitaji kutoka kwetu kuwatendea kwa upendo wale wanaotuchukia, kwa sababu kwa kufanya hivyo tunaonyesha kwamba sisi ni watoto wa Mungu, tukifanya mapenzi na tabia yake:

Akuombaye mpe, na anayetaka kukopa kwako usimpe kisogo. Mmesikia kwamba imenenwa, Umpende jirani yako, na, umchukie adui yako. Lakini mimi nawaambia, **wapendeni adui zenu, wabarikini wale wanaowalaani, watendeeni mema wale wanaowachukia ninyi, waombeeni wanaowaonea na kuwaudhi; ili mpate kuwa wana wa Baba yenu aliye mbinguni; maana yeye huwaangazia jua lake waovu na wema, huwanyeshea mvua wenye haki na wasio haki.** Kwa maana mkiwapenda wale wanaowapenda ninyi, mna thawabu gani? hata watoza ushuru hawafanyi vivyo hivyo? Na mkiwasalimu ndugu

zenu peke yao, mnafanya nini zaidi ya wengine? hata watoza ushuru hawafanyi hivyo? **Basi ninyi iweni wakamilifu, kama Baba yenu wa mbinguni alivyo mkamilifu.** *Mathayo 5:42-48*

Ukamilifu wa Baba yetu wa mbinguni unaenda mbali zaidi ya mazoea ya kuwapenda wale tu wanaokutendea mema. Luka anaelezea ukamilifu huu kama ifuatavyo:

Bali wapendeni adui zenu, tendeni mema, na kukopesha msitumaini kupata malipo; na thawabu yenu itakuwa kubwa, nanyi mtakuwa wana wa Aliye Juu, kwa maana yeye ni mwema kwa wasiomshukuru na waovu. **Basi iweni na huruma kama Baba yenu alivyo na huruma.** *Luka 6:35, 36*

Katika takwa Lake la kuwatendea adui zetu mema, Baba yetu wa mbinguni anatamani tu tufuate mfano Wake. Kwa hiyo, tukiweka kando maoni yetu ya kimwili juu ya Mungu kwa uangalifu, na tuone tena “makaa ya moto” yanayoshuka juu ya waovu ni nini. Tena tunasoma:

Wapenzi, msijilipize kisasi, bali ipisheni ghadhabu; mimi nitalipa, asema Bwana. Adui yako akiwa na njaa, mpe chakula; akiwa na kiu, mnyweshe; maana kwa **kufanya hivyo utampalia makaa ya moto juu ya kichwa chake.** *Warumi 2:19, 20*

Moto tunaorundika juu ya kichwa cha mtu ambaye ana uadui dhidi yetu, na ambaye tunamwonyesha wema na upendo, sio moto wa kimwili. Ni moto unaowashwa kutoka katika ufahamu wa asili ya kutisha ya dhambi katika muktadha wa upendo na wema wa Mungu. Tunapokuwa na upendo kwa adui zetu, tunarundika moto wa Roho Mtakatifu juu yake ili kumtia hatiani juu ya mwenendo wake mbaya. Yesu anazungumza juu ya moto huu kwa njia ifuatayo:

Nimekuja kutupa moto duniani; na ukiwa umekwisha washwa, ni nini nitakalo zaidi? *Luka 12:49 (ISV)*

Upendo wa Mungu—Manukato ya Uzima au Mateso ya Moto?

Yesu aliishi maisha ya dhabihu kamilifu na kutokuwa na ubinafsi, akitupa picha ya jinsi sheria inavyopaswa kuandikwa mioyoni mwetu na kutuacha bila kisingizio cha ubinafsi wetu wenye dhambi. Kupitia udhihirisho wa ukweli kuhusu tabia ya upendo ya Baba Yake alipokuwa duniani, Yesu kweli aliwasha moto - moto wa kiroho ambao unawaka kupitia udanganyifu wote wa mwanadamu ambao huunda kuishi maisha ya upotovu bila kujisikia hatia. Moto huu ungeteketeza dhambi kutoka mioyoni mwa watu wanaotubu, au ungewateketeza katika siku ya mwisho wakati watakapouona uso wa neema wa Yule ambaye daima amefanya kazi kwa ajili ya wokovu wao lakini wamemkataa.

Majibu ya wale waliokataa: Na mbingu zikatoweka kama gombo linalokunjwa; na kila mlima na kisiwa kikahamishwa kutoka mahali pake. Na wafalme wa nchi, na wakuu, na wakuu, na majemadari, na wenye nguvu, na kila mtumwa, na mtu huru, wakajificha katika mapango na katika miamba ya milima; wakaiambia milima na miamba, **Tuangukieni, mkatufiche mbali na uso wake yeye aketiye juu ya kiti cha enzi, na mbali na ghadhabu ya Mwana-Kondoo; na ni nani atakayeweza kusimama?** *Ufunuo 6:14-17*

Mwitikio wa wale wanaokubali: Na katika mlima huu ataharibu uso wa kifuniko juu ya watu wote, na utaji ambao umetandazwa juu ya mataifa yote. Atameza mauti kwa ushindi; na Bwana **MUNGU atafuta machozi katika nyuso zote; na aibu ya watu wake ataiondoa katika dunia yote; Na siku hiyo itasemwa, Tazama, huyu ndiye Mungu wetu; tumemngoja, naye atatuokoa; huyu ndiye BWANA; tumemngoja, tutafurahi na kushangilia wokovu wake.** *Isaya 25:7-9 (Tazama pia, Danieli 10:5-7)*

Ona jibu kama hilo linalopatikana katika Danieli sura ya 3:

Nebukadreza akajibu, akawaambia, Enyi Shadraka, na Meshaki, na Abednego, je! Ni kwa makusudi hata hammtumikii mungu wangu wala kuisujudia sanamu ya dhahabu niliyoisimamisha? ..... bali msipoisujudia, mtatupwa saa iyo hiyo katika **tanuru iwakayo moto**; naye ni nani Mungu yule atakayewaokoa ninyi na mikono yangu? ..... Basi kwa sababu amri ya mfalme ilikuwa ni kali, na ile tanuru ilikuwa ina moto sana, **mwako wa ule moto ukawaua wale watu waliowashika Shadraka, na Meshaki, na Abednego.** ... Ndipo Nebukadreza akastaajabu, ... Akajibu, akasema, **Tazama, mimi naona watu wanne, nao wamefunguliwa, wanatembea katikati ya moto hali hawana dhara; na sura yake yule wa nne ni mfano wa mwana wa miungu.** ... Ndipo Shadraka, na Meshaki, na Abednego, wakatoka katika ule moto. ... wakawaona watu hao, ya **kuwa ule moto ulikuwa hauna nguvu juu ya miili yao, wala nywele za vichwa vyao hazikuteketea, wala suruali zao hazikubadilika, wala harufu ya moto haikuwapata hata kidogo.** *Danieli 3:14-27*

Na tena katika kitabu cha Yohana; wengine walisikia ngurumo, wengine malaika

Baba, ulitukuze jina lako. Kisha sauti ikasikika kutoka mbinguni ikisema, Nimelitukuza, na nitalitukuza tena. Basi, umati wa watu waliosimama hapo waliposikia, walisema kwamba kulikuwa na **radi**; wengine wakasema, **Malaika alisema naye.** *Yohana 12:28, 29*

Katika Mathayo 21:12-16 na Yohana 2:13-17 wote wawili Mathayo na Yohana wanaandika kwamba, baada ya kufyatua mjeledi, Yesu aliingia hekaluni na kuwafukuza viongozi wote wa kidini wapotovu na wabadili-fedha wao waliokula njama ambao walikuwa wanachafua tabia ya kweli ya Mungu kwa kuwadanganya watu na kumfanya Mungu aonekane kama wao (Zaburi 50:16-21). Hata hapa hapakuwa na maonyesho ya jeuri kwa upande wa Yesu; kwa maana “hakufanya jeuri” alitangaza nabii wa kale (Isaya 53:9). Yesu hakuwahi kumpiga mtu yeyote na wale tu waliokuwa na dhamiri inayojihukumu ndio walioogopa na kukimbia. Hata hivyo, watoto wadogo wapendwa

walioshuhudia tukio hilo hawakuogopa na walianza kumwimbia Mungu sifa huku vipofu na vilema wakikaa na kuponywa.

Kwa waliokombolewa, udhahirisho wa tabia ya Mungu ya agape (upendo) ni manukato ya uzima, lakini kwa waliosalia matukio haya yanateketeza moto ambao utazitesa roho zao kwa kina kama vile wameruhusu dhambi kupenya ndani yao, na kwa ukaribu kama vile walikuwa wameujua utukufu huu lakini wakachagua kuupa kisogo. Hapa panaonyeshwa chanzo cha mateso ya waovu. Mungu alipozungumza kuhusu anguko la Lusifa, alionyesha mahali ambapo moto huu wa kiroho unatoka:

Umetia unajisi patakatifu pako, kwa wingi wa maovu yako, na uovu wa biashara yako; kwa hiyo nimetokeza moto kutoka kati yako, nao utakuteketeza, nami nitakuleta kuwa majivu juu ya nchi, machoni pa wote wakutazamao. *Ezekieli 28:18*

Hapo mwanzo moto huu uliwashwa katika moyo wa Lusifa kwa njia ya uovu wake, lakini baada ya milenia uwepo wa Yule ambaye ni upendo na nuru utadhihirisha kabisa:

Niweke kama muhuri moyoni mwako, kama muhuri mkononi mwako; wivu ni mbaya kama kuzimu, **makaa yake ni makaa ya moto, ambayo ina mwali mkali sana. Maji mengi hayawezi kuuzimisha upendo, wala mito haiwezi kuumeza;** kama mtu angetoa mali yote ya nyumba yake kwa upendo, ingedharauliwa kabisa. *Wimbo Ulio Bora 8:6, 7*

Upendo wa moto unaokuja kutoka kwenye uwepo wa Baba yetu utazitoe tamaa zote mbaya za Shetani na moto huu utamgeuza kuwa majivu, pamoja na wengine wote ambao wamejipachika ndani yake kwa njia ya dhambi:

Nanyi mtawakanyaga waovu; maana watakuwa majivu chini ya nyayo za miguu yenu katika siku ile niifanyayo, asema BWANA wa majeshi. *Malaki 4:3*

Hatimaye, kuwapo kwa Mungu kutaleta moto huo wa kutisha kutoka ndani ya kerubi aliyeanguka, na moto huo utamtekeza yeye na wale walioshikamana

naye na kuwageuza kuwa majivu. Tunakumbuka chanzo cha moto kinatoka katikati ya Shetani na sio katikati ya Mungu.

Waovu sasa wanaona kile ambacho wamepoteza kwa maisha yao ya uasi. Ushahidi wa mtindo wao wa maisha ulitangaza kwamba hawangetaka Mwana wa Mungu atawale juu yao. Kwa vile wale Wayahudi wasioamini walimkataa Yesu kuwa Masihi, mwamuzi mwovu na kujihukumu kuwa hawastahili uzima wa milele (Matendo 13:46). Kwa nuru ya upendo huu unaofichua kila kitu, waovu walijiweka wenyewe dhidi ya Shetani wanapona kwamba hakuwa mfadhili wao bali alikuwa amewaongoza wakati wote kushiriki katika uharibifu wake. Ni hapa hasa ambapo moto wa kiroho unadhihirika kama moto wa kimwili. Hasira yao inawashwa kutoka katikati ya nafsi zao dhidi ya Shetani. Isaya 14:12-18 inasema:

Jinsi ulivyoanguka kutoka mbinguni, Ee Lusifa, mwana wa asubuhi! jinsi ulivyokatwa chini, wewe uliyeyaangusha mataifa! Kwa maana umesema moyoni mwako, Nitapanda mpaka mbinguni, Nitakiinua kiti changu juu kuliko nyota za Mungu ... nitafanana na Yeye Aliye juu. **Lakini utashushwa mpaka kuzimu, mpaka pande za shimo. Wakuonao watakukazia macho, na kukutazama, wakisema, Je! huyu ndiye mtu aliyeitetemesha dunia, aliyetikisa falme; Aliyeufanya ulimwengu kuwa jangwa, na kuiharibu miji yake; ambaye hakufungua nyumba ya wafungwa wake?** Wafalme wote wa mataifa, nao wote, wamelala katika utukufu, kila mmoja katika nyumba yake mwenyewe.

Kwa sababu wewe [Shetani] umeuweka moyo wako kama moyo wa Mungu; tazama, nitaleta wageni juu yako, watu wa mataifa wataishao; **nao watachomoa panga zao juu ya uzuri wa hekima yako, nao watautia unajisi mwangaza wako. Watakushusha shimoni ...** nitakuangamiza, Ee kerubi ufunikaye, kutoka katikati ya mawe ya moto .... Nitakutupa chini, nitakuweka mbele ya wafalme, wapate kukutazama. .... nitakuleta katika majivu juu ya nchi, machoni pa watu wote wakutazamao.... Utakuwa kitisho, wala hutakuwapo tena.” *Ezekieli 28:6-8, 16-19*

Kwa maana, tazama, siku inakuja, inawaka kama tanuru; na wote wenye kiburi, naam, na wote watendao uovu, **watakuwa makapi; na siku ile inayokuja itawateketeza**, asema BWANA wa majeshi, hata haitawaachia shina wala tawi. *Malaki 4:1*

Lakini siku ya Bwana itakuja kama mwivi; katika siku hiyo mbingu zitatoweka kwa mshindo mkuu, **na viumbe vya asili vitaunguzwa na kuyeyuka, na nchi na kazi zilizomo ndani yake zitateketea.** *2 Petro 3:10*

Tunamkumbusha msomaji kwamba Yesu alifundisha kwamba hangekuwa Mwenye kuhukumu mwishoni, bali Neno alilolinena (Yohana 12:47,48). Mungu hatumii nguvu hatari katika hukumu zake. Ukweli huu unathibitishwa pia kupitia mojawapo ya vitabu 14 vya Apokrifa, ambavyo vyote vilijumuishwa katika Biblia kama vile: Biblia ya Coverdale, Matthew-Tyndale Bible, The Great Bible, The Geneva Bible, The Bishop's Bible, na toleo la kwanza la Biblia. Biblia ya King James iliyochapishwa mwaka wa 1611. Kitabu tutakachosoma ni 2 Esdras 13:37, 38:

Na huyu Mwanangu atakemea uvumbuzi mbaya wa mataifa hayo, **ambayo kwa ajili ya maisha yao maovu yameanguka katika tufani; Naye ataweka mbele yao mawazo yao mabaya, na mateso ambayo kwayo wataanza kuteswa, ambayo ni kama mwali wa moto, naye atawaangamiza bila kazi kwa sheria inayofanana nami.**

Hapa linathibitishwa wazo kwamba waovu wataadhibiwa kupitia kuakisi kazi ya sheria kama inavyoonekana katika kisa cha Kora, Dathani, na Abiramu, ambao “walishuka shimoni wakiwa hai” (Hesabu 16:28-33). Hapa Mungu alikuwa akifichua kwamba wao wenyewe, kama wale wote “waliomsulubisha tena Mwana wa Mungu” (Waebrania 6:6), walikuwa wametoka ndani ya boma la ulinzi la Mungu. Walikuwa “wamechimba shimo, na kulichimba” na “wameanguka kwenye shimo ambalo (walilichimba)” (Zaburi 7:15). Hivyo, Paulo, akirejezea mitazamo ya dhambi ya wale waliorekodiwa katika kitabu cha Hesabu, anatushauri:

Zaidi ya hayo, ndugu, sipendi mjue ya kuwa baba zetu wote walikuwa chini ya lile wingu, nao wote walivuka bahari; Wote wakabatizwa wawe wa Musa katika lile wingu na katika ile bahari; Wote walikula chakula kile kile cha kiroho; Wote wakakunywa kinywaji kile kile cha roho, kwa maana waliunywea mwamba wa roho uliowafuata; na **mwamba ule ulikuwa Kristo**. Lakini wengi wao Mungu hakupendezwa nao, maana waliangamizwa jangwani. Basi mambo hayo yalikuwa mifano kwetu, ili tusiwe na tamaa mbaya kama wao walivyotamani. Wala msiwe waabudu sanamu, kama baadhi yao walivyokuwa; kama ilivyoandikwa, Watu waliketi kula na kunywa, wakasimama kucheza. Wala tusifanye uzinzi kama wengine wao walivyozini, wakaanguka siku moja ishirini na tatu elfu. **Wala tusimjaribu Kristo, kama wengine wao walivyomjaribu**, wakauawa na nyoka. Wala msinung'unike kama baadhi yao walivyonung'unika, **wakaangamizwa na Mwangamizi**. Basi mambo hayo yote yaliwapata wao kwa mifano, yakaandikwa ili kutuonya sisi, tuliofikiliwa na miisho ya dunia. Kwa hiyo anayejidhania kuwa amesimama na aangalie asianguke. *1 Wakorintho 10:10-12*

Neno la Kigiriki ambalo Paulo alitumia kwa ajili ya neno “mwangamizi” hapa ni ὀλοθρευτής (olothreutés) ambalo kihalisi linamaanisha “nyoka mwenye sumu kali.” Ni nani huyu nyoka anayeangamiza?

Yule joka akatupwa, yule mkubwa, **nyoka** wa zamani, aitwaye **Ibilisi na Shetani**, audanganyaye ulimwengu wote; akatupwa hata nchi, na malaika zake wakatupwa pamoja naye. *Ufunuo 12:9*

Basi nyenyekeeni chini ya mkono wa Mungu ulio hodari, ili awakweze kwa wakati wake; huku mkimtwika yeye fadhaa zenu zote; kwa maana yeye hujishughulisha sana kwa ajili yenu. Mwe na kiasi, kukesha; kwa sababu **mshitaki wenu Ibilisi, kama simba angurumaye, huzunguka-zunguka, akitafuta mtu ammeze**. *1 Petro 5:6-8*

Hakika Shetani ndiye mharibifu, lakini Mwenyezi Mungu ndiye Mrejeshaji! Hivyo Maandiko yafuatayo yanaanza kuwa wazi:

Kwa maana **nitapita kati** ya nchi ya Misri usiku huu, na **kuwapiga wazaliwa wa kwanza wote katika nchi ya Misri**, wa mwanadamu na wa mnyama; na juu ya miungu yote ya Misri nitafanya hukumu; mimi ndimi Bwana. *Kutoka 12:12*

Kutokana na yale ambayo tumejifunza hivi punde tunapaswa kuamini kuwa ni Mungu Mwenyewe aliyewa wazaliwa wa kwanza wote katika nchi ya Misri? Au ni kwamba Wamisri walijiweka hatarini kwa Shetani—mwangamizi—kwa kumkataa Mungu? Wacha tuendelee kusoma aya chache tu chini:

Kwa kuwa Bwana atapita ili kuwapiga Wamisri; na hapo atakapoiona hiyo damu katika kizingiti cha juu, na katika miimo miwili, BWANA atapita juu ya mlango, wala hatamwacha **mwenye kuharibu** aingie ndani ya nyumba zenu na kuwapiga ninyi. *Kutoka 12:23*

Kumkataa Mungu huleta uharibifu kwa sababu hataingilia uhuru wako wa kuchagua. Atakuruhusu kwa machozi kutangatanga zaidi ya neema yake ya ulinzi. Lakini uharibifu unatokana na uovu wako mwenyewe na mwanzilishi wa kifo - Shetani.

(Mungu) Akawapelekea ukali wa hasira yake, Ghadhabu, na uchungu, na taabu, **Kundi la malaika waletao mabaya**. *Zaburi 78:49*

Neno la Kiebrania linalotumiwa kwa “kutuma” hapa limetafsiriwa kwa usahihi zaidi kuwa “kuachilia” au “kuruhusu.” Kristo na malaika waovu hawafanyi kazi pamoja. Chini ya ulinzi wake Kristo na malaika zake wanamzuia Shetani na malaika zake waovu. Mbali na ulinzi wake unachagua kuachiliwa kwa hawa malaika waovu.

Tabia tukufu ya Mungu

Namna tunavyosoma Maandiko ni muhimu kwa jinsi tutakavyohukumiwa, kwa sababu Neno la Mungu ni kama nyundo ya kuvunja moyo wenye gunzi, na moto wa kuteketeza takataka na bati (Ezekieli 22:19-22):

Akasea, BWANA alitoka Sinai, Akawaondokea kutoka Seiri; Aliangaza katika kilima cha Parani, Akaja Meribath-kadeshi. **Upande wa mkono wake wa kuume Palikuwa na sheria ya moto-moto kwao.** *Kumbukumbu la Torati 33:2*

Neno langu si **kama moto**? Asema BWANA; na kama nyundo ivunjayo mwamba vipande vipande? *Yeremia 23:29*

Maana Mungu wetu ni moto ulao. *Waebrania 12:29*

Sheria ya Mungu ni moto, kwa sababu ni nakala ya tabia yake kama tulivyojifunza hapo awali katika 2 Esdras 13:38 ambapo Mungu alisema: “sheria inayofanana nami.” Kama tulivyoona, moto huu unatoka kwenye nafsi halisi ya Mungu, ambayo ni upendo safi na wa hali ya juu: “Yeye asiyependa, hamjui Mungu; kwa maana Mungu ni upendo.” (1 Yohana 4:8). Ona kwamba haisemi kwamba Mungu anapenda, au, kwamba Mungu ana upendo, bali inasema, Yeye ni upendo. Kwa hiyo wakati jina la Mungu lilipowasilishwa, ambalo ni tabia yake, rehema daima husimama juu ya orodha:

BWANA asema hivi, Mwenye hekima asijisifu kwa sababu ya hekima yake, wala mwenye nguvu asijisifu kwa sababu ya nguvu zake, wala tajiri asijisifu kwa sababu ya utajiri wake; bali ajisifuye na ajisifu kwa sababu hii, ya kwamba ananifahamu mimi, na kunijua, ya kuwa mimi ni BWANA, **nitendaye wema**, na hukumu, na haki, katika nchi; maana mimi napendezwa na mambo hayo, asema BWANA. *Yeremia 9:23-24*

Kama vile upendo ulivyo kiini hasa cha Mungu, ina maana kwamba sifa Zake nyingine zote ni udhihirisho wa upendo tu, au njia za upendo huo. Hii ina maana kwamba kila kitu Mungu anachofanya kinasukumwa na upendo. Haki ya Baba yetu si ile kali na iliyonyimwa huruma. Shetani ndiye anayetaka kuwasilisha Mungu kana kwamba kwake rehema na haki havipatani. Kinyume na hayo, Mungu daima hutenda kwa upendo kwa watoto wake. Maandiko yanawakilisha upendo huu kama moto:

Niweke kama muhuri juu ya moyo wako, kama muhuri juu ya mkono wako, kwa maana **upendo** una nguvu kama kifo, **wivu** ni

mkali kama kaburi. Miale yake ni **miali ya moto, miali ya moto ya Bwana**. *Wimbo Ulio Bora 8:6, 7 (ESV)*

Inawezekanaje kwa upendo kuwa mkali? Upendo wa Baba yetu wa mbinguni unaonyesha bila huruma asili ya kweli ya dhambi - ubora wake unaoharibu. Huu ndio mwali wa moto utakaowatesa waovu.

Yeye atakunywa mvinyo ya ghadhabu ya Mungu, iliyomiminwa bila kuchanganywa na maji katika kikombe cha ghadhabu yake; naye atateswa kwa **moto na kiberiti** mbele ya malaika watakatifu na mbele za Mwana-Kondoo. *Ufunuo 14:10*

Neno la Kigiriki lililotumika hapa kwa ajili ya kiberiti lina fasili zifuatazo:

Θειον: (theion, inayohusiana na theios - inayohusiana na Uungu)
Fasili ya Strong: 1. Kiberiti a. **uvumba wa kimungu...**

Moto huu hauwezi kuwaunguza waovu kwa umilele wote, kwa sababu hiyo itakuwa kinyume na tabia ya haki ya Mungu. Lakini je, Ufunuo 14 haiendelei kusema...

Na moshi wa maumivu yao hupanda juu hata **milele na milele**; wala hawana raha mchana wala usiku, hao wamsujuduo huyo mnyama na sanamu yake, na kila aipokeaye chapa ya jina lake.

Lakini ona ni “moshi” unaopanda juu “milele na milele.” Moshi ni kile kinachobaki baada ya kitu kuteketazwa na kuwa majivu. Moshi huu unaashiria kumbukumbu ya dhambi na asili yake ya uharibifu. Haitasahaulika kamwe.

Lakini vipi kuhusu “moto wa milele” unaotajwa katika Yuda 7:

Kama vile Sodoma na Gomora, na miji ya kandokando yake, ilivyojitoa katika uasherati vivyo hivyo, na kufuata mambo ya mwili yasiyo ya asili, imewekwa kuwa kielelezo, ikiadhibiwa kwa **moto wa milele**.

Je, miji hii miwili bado inawaka leo? Hapana. Yuda pia asema kwamba uharibifu wa Sodoma na Gomora ‘uliwekwa kuwa kielelezo. Anazungumzia mfano gani? 2 Petro 2:6 inajibu hivi:

Aliihukumu miji ya Sodoma na Gomora kuwa majivu, **akaifanya iwe kielelezo kwa watu wasiomcha Mungu.**

Petro anasema kwamba miji hii miwili ilipunguzwa kuwa “majivu” na hii ingepaswa kuwa mfano wa mwisho wa waovu. Kwa hiyo, tunapaswa kuhitimisha kwamba “moto wa milele” ulerule utamwagamiza Shetani na wafuasi wake na kuwateketeza (kuwapunguza) hadi kuwa majivu! Kumbuka, Malaki 4:3 inasema, “Nanyi mtawakanyaga waovu; kwa maana watakuwa **majivu chini ya nyayo za miguu yenu.** Ni uharibifu ambao ni wa milele. Yesu alifundisha kwamba ni wale tu “walioamini” watakataa “uzima wa milele” na sio “kuangamia” kama wasioamini (Yohana 3:16) na Paulo anasema waovu watapokea kifo cha milele (Warumi 6:23). Kwa kuendelea kuukataa upendo wa Mungu usio na ubinafsi, moyo utabaki kuwa na ubinafsi/moyo wa kujifurahisha ambao ni kama majani makavu yanayowashwa kwa urahisi.

Mtachukua mimba ya makapi, mtazaa makapi; **pumzi yenu (roho), kama moto, itawateketeza.** Na watu watakuwa kama kuteketezwa kwa chokaa; kama miiba iliyokatwa itateketezwa kwa moto. *Isaya 33:11, 12*

Tena, yote inategemea jinsi unavyoutendea upendo wa Mungu. Ukiikataa, hatia ya kujihukumu na kuhukumiwa itakuteketeza na kuwa majivu. Ukiupokea, upendo wa moto wa Mungu utakuondolea dhambi maishani mwako na kuwa uzima wa milele kwako. Angalia swali analouliza Isaya kuhusu ni nani atakayekaa katika moto ulao:

... Ni nani kati yetu atakayekaa na moto ulao? ni nani kati yetu atakayekaa na moto wa milele? *Isaya 33:14*

Wengi wa ulimwengu wa Kikristo wangejibu kwamba ni waovu wanaokaa katika “moto wa milele.” Lakini tumruhusu Isaya aendelee anapojibu swali lake mwenyewe katika mstari unaofuata:

Ni yeye **aendaye kwa haki**, na kunena **kwa adili**; yeye anayedharau faida ya dhuluma, akung’utaye mikono yake asipokee rushwa, azibaye masikio yake asisikie habari ya damu, na **kufumba macho yake asione uovu.** *Isaya 33:15*

Ni wale waliomkubali Yesu na haki yake ambao watakaa katika moto wa milele wa upendo wa Mungu; kwa maana wamebatizwa (kuzamishwa kabisa) “kwa Roho Mtakatifu na kwa moto” (Mt 3:11). Ni kweli kwamba moto huu hauwezi kuzimika:

Na mkono wako ukikukosesha, ukate; ni afadhali kuingia katika uzima u kigutu, kuliko kuwa na mikono miwili, na kwenda zako jehanum, **kwenye moto usiozimika**; [ambamo humo funza wao hafi, **wala moto hauzimiki**.] *Marko 9:43, 44*

Hakuna mtu atakayeweza kuzima moto. Yeremia alitabiri kwamba Yerusalemu itaangamizwa kwa moto ambao hautazimika:

Lakini ikiwa hamtaki kunisikiliza kuitakasa siku ya Sabato, wala msichukue mzigo, hata kuingia katika malango ya Yerusalemu siku ya sabato; ndipo nitawasha moto katika malango yake, nao utayateketeza majumba ya Yerusalemu, **wala hautazimika**.
Yeremia 17:27

Kwanza kabisa ona kwamba moto huo usiozimika “utateketeza majumba ya Yerusalemu.” Kwa kweli, kwa sababu ya moto huu, Yerusalemu iliachwa “ukiwa”, lakini kwa miaka 70 tu (2 Nya 36:19-21). Yerusalemu iliteketezwa kwa moto usiozimika, lakini Yerusalemu haiungui leo. Moto huo unatajwa kuwa ule ambao hauwezi kuzimwa kwa sababu hakuna aliyeweza kuzima moto huo. Lakini iliungua yenyewe. Moto haukuzimika hadi ukamilishe kazi yake ya kufanya Yerusalemu ukiwa. Tunaposoma kile Isaya anachosema kuhusu ziwa la moto picha nzima inakuwa wazi kabisa:

Tazama, watakuwa kama makapi; moto utawateketeza; **hawatajiokoa na nguvu za mwali wa moto**; hapatakuwa na kaa la kuwasha, wala moto wa kukaa mbele yake. *Isaya 47:14*

Isaya pia alitabiri kwamba “watu hao watakuwa kama kuni za moto; hakuna mtu atakayemwacha ndugu yake.” (Isaya 9:19).

Wengi hufikiri kwamba “mdudu” Yesu anazungumzia katika Marko 9:44 anarejelea nafsi ya mtu ambayo haitakufa kamwe katika moto wa mateso. Hata hivyo, Yesu anasema waziwazi kwamba mwili na roho vyote

vitaangamizwa kuzimu (Mathayo 10:28) na si kuishi kwa muda usio na mwisho katika mateso yasiyo na mwisho. Mungu ameonya hivi kwa machozi: “Roho itendayo dhambi ndiyo itakayokufa.” (Ezekieli 18:4). Ukweli ni kwamba, Yesu anarejelea mdudu au funza halisi ambao hula maiti. Isaya anasema:

Fahari yako imeshushwa mpaka kuzimu, na sauti ya vinanda vyako; **funza wametandazwa chini yako, na wadudu wanakufunika.** *Isaya 14:11*

Maana nondo itawala kama vazi, na funza atawala kama sufu; **bali haki yangu itakuwa ya milele,** na wokovu wangu hata vizazi vyote. *Isaya 51:8*

Yesu alisema: “Na hawa watakwenda zao kuingia katika adhabu ya milele; bali wenye haki watakwenda katika uzima wa milele.” (Mathayo 25:46). Ni nini “adhabu” kwa waovu? “Mshahara wa dhambi ni mauti” (Warumi 6:23). Mungu hawalipi (kuwaadhibu/kulipa) mauti. Wanatumikia maisha ya dhambi, kwa hiyo DHAMBI inawalipa mshahara wao wa mauti (sababu na madhara/matokeo) na kifo hiki kitakuwa cha “milele.” Hawatarudi kwenye uhai kamwe kwa sababu wamechagua kung’olewa kutoka kwa Mungu—chanzo PEKEE cha uhai! Neno la Kigiriki la “adhabu” hapa ni κόλασις (kolasis) ambalo hubeba maana ya “kunyimwa.” Watanyimwa uhai! ‘Watanyimwa uzima wa milele!’ Hii ndiyo sababu hawapati kamwe “pumziko” la kweli (Ufunuo 14:11) kwa sababu wamekataa uwepo wa upendo/ rehema ya Mungu (Kutoka 33:14; Mathayo 11:28-29).

Angalia kwa makini kile Yesu anachosema; pale waovu watakapoingia kwenye “adhabu ya milele (kunyimwa uhai)”, wenye haki wataingia kwenye “uzima wa milele.” Ni wale tu walio ndani ya Kristo wanaopokea uzima wa milele au usio na mwisho:

Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe pekee, ili **kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.** Maana Mungu hakumtuma Mwana ulimwenguni ili auhukumu ulimwengu; bali ulimwengu uokolewe katika yeye. *Yohana 3:16, 17*

Tunapofundisha kwamba waovu wataungua kwa muda usio na mwisho tunafundisha kwamba wana uzima wa milele. Utakuwa uzima wa milele wenye maumivu, lakini bado ni uzima wa milele. Lakini hapana! Ni wale tu walio ndani ya Kristo wanaopokea “uzima wa milele” kwa sababu YEYE NDIYE “Uzima” (Yohana 14:6), na uzima wa milele pekee ni uzima wa haki (Kum 30:15-20). Yohana anasema:

Yeye aliye naye Mwana anao huo uzima; na asiye na Mwana wa Mungu hana huo uzima. *1 Yohana 5:12*

Wale ambao hawana Yesu watapokea kifo-kifo cha milele (kisichokuwa na mwisho)! Badala ya kutumia maneno “adhabu ya milele,” Paulo anatumia “uharibifu wa milele” katika 2 Wathesalonike 1:9. Ni uharibifu (kifo) ambao ni wa milele!

Leo tunaalikwa kutembea katika hatua inayofuata katika njia nyembamba ya ukweli huu kuhusu tabia ya Mungu, ili kuona kwamba Baba yetu wa mbinguni si chanzo cha mateso haya, lakini kwamba uwepo wake wa upendo unafunua dhambi katika hali yake ya uharibifu, na mchakato huu unatimiza hukumu.

Moto kutoka kwa Mungu?

Mnyoo asiyekufa, minyororo ya giza na moto usiozimika vyote ni ishara zinazowakilisha uzoefu wa wale wote waliojiruhusu kupandikizwa kwenye shina la Shetani. Hali hii ya mtenda-dhambi inamweka nje ya fursa ya kutumia toba ya kweli kwa ajili ya dhambi zake na hivyo kuwa nje ya nafasi ya kuchukua fursa ya msamaha wa Baba yetu. Hivi ndivyo athari ya dhambi ilivyo ngumu. Bila shaka, pia kutakuwa na moto wa kimwili, ambao ni kusafisha dunia inayoitayarisha kwa ajili ya hali yake mpya. Tunaweza kufikiria ulinganifu wa moto wa misitu wenye afya ambao hutoa uhai mpya kwa msitu. Kwa kuwa Mungu hatumii nguvu zenye kuua, basi moto wa kimwili unatoka wapi? Katika tafsiri kadhaa, maneno “kutoka kwa Mungu” yamewekwa kwenye mabano, na katika baadhi hata hayapo:

Wakapanda juu ya upana wa nchi, wakaizingira kambi ya watakatifu, na mji ule uliopendwa; na moto ukashuka kutoka mbinguni ukawala. *Ufu 20:9 DARBY*

Wakapanda juu ya upana wa nchi, wakaizunguka kambi ya watakatifu, na mji ule uliependwa; moto ukashuka kutoka mbinguni, ukawala. *Ufu 20:9 SV*

Wakaja juu ya upana wa dunia na kuzunguka kambi ya watakatifu, mji unaependwa. Kisha moto ukashuka kutoka mbinguni na kuwateketeza. *Ufu 20:9 CSB*

Wakapanda juu ya uwanda mpana wa dunia na kuzunguka kambi ya watakatifu na mji unaependwa, lakini moto ulishuka kutoka mbinguni na kuwateketeza. *Ufu 20:9 ESV*

Je! Mwanadamu katika asili yake iliyoanguka daima ataabudu uwezo wa Mungu juu ya tabia yake, kwa sababu mwanadamu mwenyewe anatamani nguvu za Mungu zaidi ya tabia yake, hasa kwa sababu tabia hiyo ni ya kujitolea (Mt 16:24). Hivyo atatafsiri mistari kwa namna ambayo inasisitiza uwezo anaotaka Mungu awe nao, badala ya tabia ambayo anaithamini kidogo. Hii inatufanya sisi kuwa wasikiaji wa Agano la Kale wa sheria badala ya watendaji (Yakobo 1:23), na kumfanya Mungu afanye kazi kulingana na mipango yetu badala ya kumjua na hivyo kumtumaini. Kuakisi kwa mawazo hayo ya Agano la Kale kwa Sheria ya Mungu kwa hakika hufanya utukufu wa tabia ya Mungu uonekane kama moto ulao:

Na kuonekana kwa utukufu wa Bwana kulikuwa kama **moto uteketezao** juu ya kilele cha mlima, **machoni pa wana wa Israeli**.
Kutoka 24:17

Siku zote Shetani amekuwa akitaka watu waamini kwamba kwa kuwa moto unashuka kutoka mbinguni, basi ina maana kwamba Mungu ndiye aliyesusababisha MOJA KWA MOJA. Lakini katika matukio haya yafuatayo ni Shetani ndiye aliyeshusha moto huu kutoka mbinguni:

Huyo alipokuwa akali akinena, akaja na mwingine, akasema, Moto wa Mungu umeshuka kutoka mbinguni, na kuwateketeza kondoo,

na hao watumishi, na kuwateketeza; nami peke yangu nimepona, ili nikuletee habari. *Ayubu 1:16*⁵

Naye atumia uwezo wote wa yule mnyama wa kwanza mbele yake, naye aifanya dunia na wote wakaa ndani yake kumwabudu yule mnyama wa kwanza, ambaye jeraha lake la mauti lilipona. Naye akafanya maajabu makubwa, hata kufanya moto kutoka mbinguni ushuke juu ya nchi mbele ya wanadamu. *Ufu 13:12, 13*

Yesu alikemea fikra hii ilipoonekana hata kwa wanafunzi wake:

Na wanafunzi wake, Yakobo na Yohana, walipoona hayo, walisema, Bwana, wataka tuamuru moto ushuke kutoka mbinguni, uwaangamize, **kama Eliya alivyofanya?** Lakini Yesu akageuka, akawakemea, akasema, **Hamjui ni roho gani mliyo nayo.** *Luk 9:54, 55 (katika KJV)*

Hapa Yesu anadokeza ukweli kwamba si tu wanafunzi Wake bali Eliya mwenyewe alikuwa na matatizo ya kuelewa tabia ya Mungu, na alifikiri kwamba Mungu ingemlazimu kuwaangamiza maadui wao wawili kwa moto. Bado Mungu na Mwanawe walikuwa na subira kwa manabii wao, wakiwafundisha asili ya tabia Yao takatifu na kanuni za ufalme wao. Tena tunasoma:

Akasema, Toka, usimame mlimani mbele za Bwana. Na tazama, Bwana akapita, upepo mkubwa na wenye nguvu ukapasua milima, ukaivunja miamba mbele za Bwana; lakini Bwana hakuwamo katika upepo ule; na baada ya upepo huo tetemeko la nchi; lakini Bwana hakuwamo katika lile tetemeko la ardhi; na baada ya tetemeko hilo **moto; lakini Bwana hakuwamo ndani ya moto; na baada ya moto sauti ndogo ya utulivu.** *1 Wafalme 19:11, 12*

Bwana hakuwa katika moto wa kimwili kwa sababu nguvu zake daima zinatiishwa chini ya tabia yake ya upendo, na kwa hiyo ufalme wake si ufalme wa mabavu na nguvu za kulazimisha. Yesu alifundisha kwamba ufalme wake

---

⁵ Ayubu 1:12 Inaonyesha moto lilikuwa tendo la shetani na mjumbe alikosea kulihusisha tendo hilo kwa Mungu

haukuwa wa ulimwengu huu lakini ungekuwa kama wa dunia hii basi watumishi wake wangepigana na adui zake (Yohana 18:36). Lakini kwa kuwa ufalme wake si wa ulimwengu huu (si ufalme wa mabavu na nguvu za kulazimisha) alijitoa kwa unyenyekevu kwa adui zake na alipokuwa akiteswa aliomba, “Baba, uwasamehe; kwa maana hawajui watendalo” (Luka 23:34).

Basi, kwa nini Eliya aliita moto kutoka mbinguni na kuwaangamiza wale ambao walikuwa wametumwa na mfalme kumkamata? Na moto huu ulitoka wapi ikiwa haukutoka kwa Mungu?

Eliya akajibu, akamwambia yule amiri wa hamsini, **Ikiwa** mimi ni mtu wa Mungu, na ushuke moto kutoka mbinguni, ukuteketeze wewe na hamsini wako. Moto **ukashuka kutoka mbinguni** na kumteketiza yeye na hamsini wake. *2 Wafalme 1:10*

Hii ndiyo kesi ambayo wanafunzi walirejelea. Hapa Eliya bado hajatikisa maoni yake potovu kuhusu ufalme wa Mungu, na alishindwa na jaribu la kutetea utambulisho wake kama nabii wa Mungu kupitia ishara kutoka mbinguni na vurugu. Ufunguo ni katika neno “ikiwa”, usemi wa shaka. Kwa majaribu kama hayo Shetani pia alikuja kwa Yesu:

Mjaribu akamjia, akasema, **Ukiwa** ndiwe Mwana wa Mungu, amuru kwamba mawe haya yawe mikate. *Mathayo 4:3*

wakisema, Ewe mwenye kulivunja hekalu na kulijenga kwa siku tatu, jiokoe nafsi yako. **Ikiwa** wewe ni Mwana wa Mungu, shuka kutoka msalabani. *Mathayo 27:40*

Kwa kuzingatia haya yote, ni nini basi kitakuwa sababu ya moto wa kimwili kuanguka kutoka mbinguni na kulipuka kutoka duniani baada ya ile miaka elfu? Tulipotazama kipengele cha Neno la Mungu na mazingira, tumeona kwamba sheria ambazo zilitekelezwa na Mungu katika maumbile zilikuwa zimeundwa ili kuakisi tabia ya mwanadamu katika hali yake ya furaha na utii kwa Mungu - kadiri mwanadamu alivyokuwa na ujuzi zaidi kuhusu Mungu, Bustani ya Edeni ingeenea duniani kote. Lakini pale mahali pa Roho wa Kristo palipotiwa roho ya uasi, roho ya Shetani, dunia ilianza kudhihirisha ugomvi na mafarakano yaliyo katika roho ya Shetani. Gharika ilikuwa kilele kwa enzi hiyo, wakati kizazi

kizima kilipomsulubisha Kristo ndani yao, kwa kutumia nguvu zake (ambazo hudumu maisha yote) kwa msingi wao na mipango yao ya ubinafsi. Walipomkataa kabisa Roho wake, ambaye ana kila kitu (“katika yeye vitu vyote hushikana”, Kol 1:17; na “ambaye ndani yake tunaishi, tunakwenda, na kuwa na uhai wetu,” Mdo. 17:28) dunia iliruhusiwa kuonyesha kikamilifu roho ya bwana wake - mtu aliyeanguka. Tunafahamishwa kwamba kanuni hiyo hiyo itafanya kazi mwishoni, ambapo tamaa zinazowaka za wanadamu zinaijaza dunia na kuzuka kama moto wa kimwili:

Vivyo hivyo wanaume nao waliacha matumizi ya asili ya mwanamke, **wakawaka tamaa** wao kwa wao; wanaume wafanyao mambo machafu, wakajipatia nafsini mwao malipo ya upotevu wao yaliyo sawasawa. *Rom 1:27 [Walivuna walichokipanda].*

Mkijua neno hili kwanza ya kwamba siku za mwisho watakuja na dhihaka zao watu wenye kudhihaki, **wafuatao tamaa zao wenyewe**, na kusema, Iko wapi ahadi ya kuja kwake? kwa maana tangu mababu walipolala, vitu vyote vinakaa kama vile tangu mwanzo wa kuumbwa. **Maana hawakujua neno hili kwa hiari yao, ya kwamba mbingu zilikuwepo zamani za kale, na nchi ikasimama kutoka katika maji na ndani ya maji; kwa neno la Mungu; na dunia ya sasa imewekwa akiba kwa neno lilo hilo kwa moto, hata siku ya hukumu na ya kuangamizwa kwa watu wasiomcha Mungu.** *2 Petro 3:3-7*

Tunaweza kujiuliza kuhusu wale walioishi kabla ya Gharika na kwa nini hawakuamini kanuni hiyo. Hata hivyo hali leo si tofauti. Wakati waovu wote kutoka katika historia yote ya wanadamu watakapofunika uso wa dunia na pamoja na Shetani kudhihirisha kabisa uasi wao, dunia na mbingu zitaruhusiwa kwa mara nyingine tena kuonyesha hali inayowaka ya uovu wao.

Na hiyo nchi imetiwa unajisi; kwa hiyo mimi naiadhibu kwa ajili ya uovu wake, nayo nchi yenyewe inawatapika wenyeji wake... Ili nchi isiwatapike ninyi pia, hapo mtakapoitia unajisi, kama ilivyowatapika mataifa yaliyotangulia kabla yenu. *Mambo ya Walawi 18:25, 28*

Kwa maana twajua ya kuwa viumbe vyote vinaugua pamoja na kuwa na utungu pamoja hata sasa. *Warumi 8:22*

Hatimaye nchi na mbingu, zikiisha kutapika uovu uliohifadhiwa kwa namna ya moto, zitapumzika kwa amani. Dhambi iliyoshughulikiwa, asili itawezeshwa tena kuakisi uzuri wa ukaaji wa utakatifu - watoto wa Mungu ambao mioyoni mwao hukaa Roho wa Kristo wa utii na shukrani ya upendo kwa Baba yake. Tukikubali tabia ya Kristo, tutawezeshwa kuishi milele katika uwepo wa upendo mkali wa Mungu wetu wa ajabu na Mwanawe.

Malaika wa Bwana akamtokea katika mwali wa moto kutoka katikati ya kijiti; akatazama, na tazama, kile kijiti kilikuwa kinawaka moto, na kile kijiti hakikuteketea. Musa akasema, Nitageuka sasa, niyaone maono haya makubwa, **kwa nini kijiti hakiteketei**. Bwana alipoona ya kuwa amegeuka ili atazame, **Mungu akamwita kutoka katikati ya kile kijiti**, akasema, Musa, Musa Akasema, Mimi hapa. Akasema, Usikaribie hapa; **vua viatu vyako miguuni mwako, maana mahali hapo unaposimama ni nchi takatifu**. Tena akasema, **Mimi ni Mungu wa baba yako, Mungu wa Ibrahimu, Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo**. Musa akauficha uso wake; kwa maana aliogopa kumwangukia Mungu. *Kutoka 3:2-6*

Na kuhusu wafu ya kwamba watafufuliwa, hamjasoma katika kitabu cha Musa, jinsi Mungu alivyonena **katika kijiti** akisema, Mimi ni Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo? **Yeye si Mungu wa wafu, bali ni Mungu wa walio hai; basi mmepotea sana**. *Marko 12:26, 27*

Yesu anaunganisha Kichaka Kinachowaka na Mungu kuwa Mungu wa walio hai. Hiyo ni mfano wa kichaka kikiwaka kwa moto, lakini hakikuteketewa. Wote wenye dhambi na wenye haki watakuwa mbele ya upendo huo mkali, lakini ni juu yetu jinsi tunavyoitikia. Wenye haki wanaweza “kukaa na moto ulao”; lakini mawazo, maneno, na matendo ya maisha ya dhambi, ambayo hatimaye yanafunuliwa wakati wa kukutana na Mungu aliyeinuliwa, yatageuzwa yenyewe juu ya mtu anayemhukumu Mungu kuwa hana rehema - na “pumzi

ya mwenye dhambi, kama moto, itamla” yeye. Ingawa Mungu kwa waovu ni moto ulao, Yeye ni jua na ngao kwa watu wake.

Kama wale vijana watatu wa Kiebrania waliosimama katika moto wa Babeli bila kuteketezwa (Dan 3), wakaaji watakatifu wa jiji la mbinguni hawaathiriwi na roho ya ghadhabu inayowatoka waovu. Wanajazwa na Roho wa Mfalme wa amani na kwa hiyo asili yote ina amani nao. Mungu ni ngao kwao kwa maana ya kwamba wamejazwa na Roho wake kwa sababu atamlinda yeye ambaye akili zake zimekaa juu yako (Isaya 26:3).

Viwango vya Adhabu

Namna gani wazo kwamba kiasi ambacho waovu huteseka kinalingana na hali yao ya dhambi? Yesu alisema hivi:

Na mtumwa yule aliyejua mapenzi ya bwana wake, asijiweke tayari, wala kuyatenda mapenzi yake, atapigwa sana. Lakini yeye asiyejua, na akafanya yastahiliyo mapigo, atapigwa kidogo. Kwa maana yeyote aliyepewa vingi, kwake huyo vitatakwa vingi; *Luka 12:47-48*

Tunakumbuka kwamba Biblia inasema kwamba sheria ni ya kiroho (Warumi 7:12). Kama waovu wanavyohukumikiwa kwa mujibu wa sheria, mateso yao kwanza ni ya kiroho kama tulivyotaja hapo awali. Kadiri mtu alivyokuwa na ujuzi mwingi juu ya Kristo na mapenzi yake, ndivyo mateso yake yatakavyokuwa makubwa zaidi. Mtu anapohudhuria mazishi ya mtu ambaye hamjui vizuri, mateso si makubwa kiasi hicho; lakini unapokuwa na ufahamu wa ndani wa mtu mateso ni makubwa sana. Hakuna aliyemjua Mungu na Mwanawe zaidi ya Shetani. Alitembea juu na chini juu ya mawe matakatifu ya moto ya Mungu (Eze 28:14) - ishara ya tabia yake ambayo ni sheria (Kum 33:2). Hii ndiyo sababu mateso yake ni makubwa zaidi; hii ndiyo sababu anafanywa kuteseka kwa muda mrefu kuliko mtu mwingine yeyote. Biblia haisemi ni nani anayemfanya Shetani ateseke kwa muda mrefu zaidi, hilo limeachwa kwa msomaji kuamua ni nani anayefanya Shetani ateseke. Tunajua kutokana na jinsi Yesu anavyofanya hukumu kwamba mwenye dhambi mwenyewe huleta hukumu juu yake mwenyewe:

Na wale waliosikia, **wakashitakiwa na dhamiri zao**, wakatoka mmoja baada ya mwingine, wakianza kwa wakubwa hata wa mwisho; *Yohana 8:9*

Hadithi ya Hamani pia inatuonyesha kwa nini Shetani lazima ateseke:

Naye Harbona, mmoja wa wasimamizi-wa-nyumba, akasema mbele ya mfalme, Tazama, pia, mti wenye urefu wa dhira hamsini, ambao Hamani alikuwa amemtengenezea Mordekai, aliyenena mema kwa ajili ya mfalme, umesimama katika nyumba ya Hamani. Ndipo mfalme akasema, Mtundike juu yake. **Basi wakamtundika Hamani juu ya mti aliomwekea tayari Mordekai.** Kisha hasira ya mfalme ikatulia. *Esta 7:9, 10*

Hamani na Mordekai wanawakilisha Shetani na Kristo. Adhabu ambayo Shetani alitamani kwa Kristo, yeye mwenyewe ataibeba. Maana tunasoma:

Msihukumu msije mkahukumiwa. Kwa maana hukumu ile mhukumuyo, ndiyo mtakayohukumiwa; na kipimo kile mpimacho, ndicho mtakachopimiwa. *Mathayo 7:1,2*

Na tena tunasoma:

Tazama yule aliye na mimba ya uovu, anayechukua mimba ya mipango ya uharibifu, na kuzaa uongo mbaya - anachimba shimo na kisha anaanguka kwenye shimo alilotengeneza. **Anakuwa mwathirika wa mipango yake ya uharibifu na jeuri aliyokusudia kwa wengine inaanguka juu ya kichwa chake mwenyewe.** *Zaburi 7:14-16 NET*

Kila mtu atapata haki aliyofikiri kwamba Mungu anapaswa kutekeleza kwa wengine. Kadiri chuki na ulipizaji kisasi zaidi ambavyo wamedhihirisha kwa wengine ndivyo jambo hili litakavyoonyeshwa tena kwao katika kioo cha sheria ya upendo ya Mungu inayowafanya waone upotovu kamili wa asili zao. Wale wanaotamani wengine waoze kuzimu bila shaka wataishia kuoza kuzimu kwa nguvu ile ile waliyodai kwa ajili ya wengine. Basi sameheni nanyi mtasamehewa. Mwachilie kila mtu deni analokudai. Malizana akilini mwako na

adui yako na ufanye amani naye moyoni mwako, usije ukatolewa kwa hakimu yule yule aliyewahukumu wengine na kuwalaani - wewe mwenyewe.

Kwa hiyo, hamna udhuru, kila mmoja wenu ahukumuye. Kwa maana unapomhukumu mtu mwingine, unajihukumu mwenyewe, kwa kuwa wewe unayehukumu unafanya mambo yale yale.

Warumi 2:1 ISV

Hitimisho

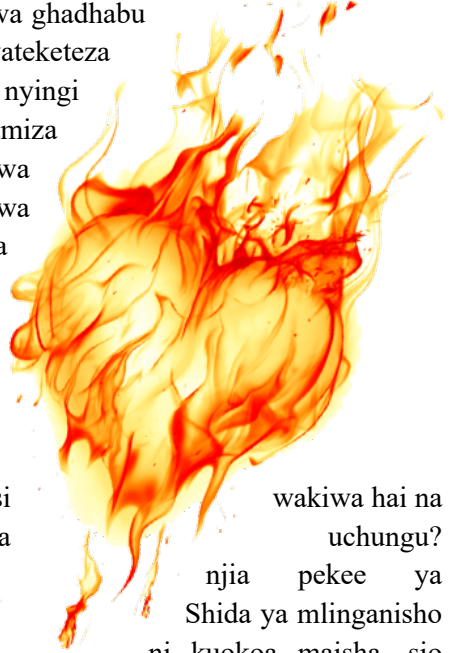
Katika kijitabu hiki imethibitishwa waziwazi kwamba: “Uovu utamwua mwovu, nao wamchukiao mwenye haki watakuwa ukiwa. (Zaburi 34:21). Ni ubaya ulio ndani ya moyo wa mwenye dhambi ambao utatokea na kumwagamiza. Moto huu unatengenezwa kupitia hatia inayotokana na moyo wa mwenye dhambi mbele za Mungu. Kwa muhtasari tunakumbushwa baadhi ya ukweli rahisi:

1. Njia ya haki ni nyembamba na walio wengi wa ulimwengu watakataa neema ya upendo ya Mungu. Yesu alisema njia ya uzima wa milele ni nyembamba na imesonga na ni wachache wanaoipata. Mathayo 7:14.
2. Waovu watakufa na kupotea milele, wakikandamizwa kwa uchungu na hatia ya uasi wao wenyewe.
3. Ni kupitia sheria za asili ambazo zina uwezo wa kuakisi dhambi ya mwanadamu ambapo waovu wataangamizwa, na wakati huo huo wanahisi kulemewa na kuachwa chini ya uzito wa maisha yao ya aibu.
4. Hakuna kitendo cha uchokozi au nguvu au hamu ya kukomesha maisha ya waovu kwa upande wa Mungu. Waovu wamenaswa katika kazi ya mikono yao wenyewe; wanaanguka kwenye shimo walilochimba. (Zaburi 7:15; 9:16).

Moto ulao

Manukato ya Uzima au Mateso ya Moto?

Kwa wale wanaomwamini Mungu, inafikiriwa karibu ulimwenguni pote kwamba njia pekee ya kukomesha dhambi ni kuwazuia waovu wafu katika njia zao kwa kuleta chini mkondo wa moto wa ghadhabu kutoka kwenye moyo wa Mungu ili kuwateketeza waovu na kuwakomesha. Mara nyingi hufikiriwa kwamba waovu hawatajiangamiza tu, na kwamba ikiwa Mungu ni Mungu wa haki atawaadhibu wakosaji na kuwalipa kwa uovu wao kulingana na matendo yao kwa kuwatia moto moja kwa moja na kuwateketeza wakiwa hai Yeye Mwenyewe. Je! Mungu mwenye upendo angefanya hivi kwa watoto wake?

Je, ungewachoma watoto wako waasi wakiwa hai na kuwatazama wakipiga kelele kwa uchungu? Watu wengine wanasema kwamba njia pekee ya kutokomeza saratani ni kuikata. Shida ya mlinganisho huu ni kwamba unapokata saratani kitu ni kuokoa maisha, sio kuharibu. Baadhi ya watu husema waovu ni kama mbwa mwenye Kichaa cha mbwa anayehitaji kulazwa. Je, unamchukua mbwa na kumchoma polepole kwa moto kwa siku kadhaa huku akipiga kelele na kulia kwa uchungu huku wenye haki wakilia – “angalau kidogo zaidi, unastahili kwa sababu ya uovu wako”? Je, ni kweli hiki ndicho kitakachofanyika mwishoni?

Hakika ameyachukua masikitiko yetu, Amejitwika huzuni zetu; lakini tulimdhania kuwa amepigwa, amepigwa na Mungu; na kuteswa. Isaya 53:4